

วารสารดำรงราชานุภาพ

ปีที่ 15 ฉบับที่ 50 ประจำเดือนตุลาคม 2557 - มีนาคม 2558 ISBN 1513 - 6884

ถอดประสบการณ์ผู้ว่าราชการจังหวัด

วารสารดำรงราชานุภาพ
DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

“ถอดประสบการณ์
ผู้ว่าราชการจังหวัด”

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงมหาดไทย

ตราประจำพระองค์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏ
ในวารสารดำรงราชานุภาพ
เป็นวรรณกรรมของผู้นิพนธ์โดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพและ
บรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ

เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายวิบูลย์ สงวนพงศ์

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายไมตรี อินทุสุต

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายจรินทร์ จักกะพาก

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายอภิรักษ์ ซื่อธานุวงศ์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

ร.ต.ท.อาทิตย์ บุญญะโสภัต

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

บรรณาธิการบริหาร

นายชัชวาลย์ ฉายะบุตร

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายณัฏฐ์ มนตรีวัต

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ รักษาการในตำแหน่ง

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายอภิชาติ ชัยชมภู

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางสาวดารารักษ์ รักษาชาติ

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

นางสาวบุษบา ลาภวิไล

นางเบญจา เกตุตระกูล

นางศุภมาส ยุธยาตร์

นางสาวสุพัชรา บุญถึง

นายบัญชา ดวงดีแก้ว

นายสมสัน ไชยรัตน์

นางสาวสุภาพ ป้อมมะลัง

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร./โทรสาร 0-2221-5958

<http://www.stabundamrong.go.th>

e-mail : stabundamrong@gmail.com

บทบรรณาธิการ

ในปีหนึ่งๆ มีข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ให้เราได้รับรู้มากมายและหลาย ๆ เรื่อง บางเรื่องเป็นเรื่องราวที่ทุกคนไม่อยากจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของอุบัติเหตุร้ายแรงต่างๆ เพราะเมื่อเกิดเหตุย่อมหมายถึงความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินไม่น้อยแล้วแต่ความรุนแรง และเมื่อเกิดภัยต่างๆ ในพื้นที่จังหวัด บุคคลที่ต้องมีบทบาทเสมอก็คือผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของพี่น้องประชาชน

ผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย จึงมอบหมายให้สถาบันดำรงราชานุภาพดำเนินการถอดประสบการณ์ทางการบริหารของผู้ว่าราชการจังหวัด ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานบันทึก และเป็นแนวทางการศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

ในเล่มได้นำเสนอการถอดประสบการณ์การแก้ปัญหาในภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภัยที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ ภัยที่เกิดจากความประมาท หรือแม้แต่ภัยที่เกิดจากความขัดแย้งของผลประโยชน์ประเทศ ทุกเรื่องที่น่าสนใจได้รับการถ่ายทอดมาจากผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง แต่มีการนำมาเรียบเรียง เพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดเพื่อสร้างอรรถรส รวมทั้งนำเสนอเรื่องการเมืองภาพอนาคตสำหรับการตัดสินใจในสถานการณ์นั้นๆ

ขอขอบคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่ผู้ที่ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดภัย

กองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลต่างๆ ในเล่มจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าและต้องขออภัยหากการนำเสนอข้อมูลบางประการไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ข้อมูลทั้งหมดได้จัดเก็บในระบบของคลังความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ www.stabundamrong.go.th เพื่อสืบค้นเพิ่มเติมต่อไป

(นายชัชวาลย์ ฉายะบุตร)

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

บรรณาธิการบริหารวารสารดำรงราชานุภาพ

สารบัญ

หน้า

✧ 5 พฤษภาคม 2557 คนเชียงรายจะไม่มีวันลืม	
นายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย	1
✧ สมรภูมิเขาพระวิหาร	
นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง	13
✧ น้ำท่วมน้องว่าดีกว่าฝนแล้ง พี่ว่าน้ำแห้งให้ฝนแล้งเสียยังดีกว่า	
นายพีระศักดิ์ หินเมืองเก่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	27
✧ ขุมทรัพย์จากกองขยะของเมืองปากน้ำ	
นายพินิจ หาญพาณิชย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ	37
✧ นวัตกรรมกู้เรื่อน้ำมันลุ่มทิมหาชัย	
ร้อยตำรวจโทอาทิตย์ บุญญะโสภิต ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร	51
✧ บทเรียนเรือข้ามฟาก เกะลั่น – พัทยา	
นายคมสัน เอกชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	59
✧ บทสรุปจากการถอดประสบการณ์การแก้ไขปัญหาสำคัญ ของผู้ว่าราชการจังหวัด	
สถาบันดำรงราชานุภาพ	67
✧ ชวนมองอนาคต “จากภาพอนาคต”	
เบญจมาศ โชติทอง สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	73
✧ รายชื่อคณะทำงานสัมภาษณ์จัดเก็บและเรียบเรียง	81

นายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย

“5 พฤษภาคม 2557 คนเชียงรายจะไม่มีวันลืม”

รูปถนนทรุดจากเหตุแผ่นดินไหว

แผ่นดินไหว เป็นภัยธรรมชาติที่ยังไม่สามารถพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำ ทั้งตำแหน่ง ขนาด และเวลาเกิด แม้ว่าในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยี เครื่องมือตรวจวัดที่ทันสมัยก็ตาม การเกิดแผ่นดินไหวมีสาเหตุมาจาก 2 สาเหตุใหญ่ คือหนึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การทดลองระเบิดปรมาณู การกักเก็บน้ำในเขื่อน และแรงระเบิดจากการทำเหมืองแร่ ส่วนสาเหตุที่สองเป็นสาเหตุหลักของการเกิดแผ่นดินไหว คือเกิดตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากการเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลก และการคืนตัวของวัตถุ ซึ่งเมื่อรอยเลื่อนเกิดการเคลื่อนตัวถึงจุดหนึ่งวัตถุจะขาดออกจากกัน และเสียรูปอย่างมาก พร้อมทั้งปลดปล่อยพลังงานมหาศาลออกมาในรูปของคลื่นแผ่นดินไหว

ประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากการเกิดแผ่นดินไหวมาแล้วหลายครั้ง โดยส่วนใหญ่มีผลกระทบเพียงแค่รู้สึกสั่นไหว ไม่เคยมีปรากฏการณ์ที่มีขนาดรุนแรง สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเกิดขึ้นมาก่อน ดังนั้นเมื่อเกิดขึ้นที่จังหวัดเชียงราย จึงสร้างความตระหนักตกใจ ให้กับคนเชียงรายและผู้คนทั่วประเทศ การรับมือกับเหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องใหม่ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย นายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ทันทั่วทั้งที่ท่ามกลางความโกลาหล ในขณะเดียวกันท่านต้องบริหารจัดการด้านความช่วยเหลือต่าง ๆ จากทุกสารทิศที่เข้ามาให้มีประสิทธิภาพ นับเป็นเรื่องที่ท้าทายพอเมืองเชียงรายเป็นอย่างยิ่ง

ปรากฏการณ์

ตอนเย็นวันจันทร์ที่ 5 พฤษภาคม 2557 ขณะที่ผู้คนเลิกงานและกำลังทยอยกันกลับบ้าน บ้างก็เริ่มเตรียมหุงหาอาหาร ตะวันก็เริ่มคล้อยถอยลับเหลี่ยมเขา แต่โดยที่ไม่มีเค้าลางอะไรมาก่อน เวลาประมาณ 6 โมงเย็น จู่ๆก็เกิดเสียงพื้นบ้านลั่นดังเอี๊ยดอ๊าด คนที่อยู่ใกล้ตุ่มน้ำก็จะสังเกตว่าน้ำในตุ่มกระเพื่อมได้เองอย่างรุนแรง บางบ้านก็ข้าวของที่อยู่บนชั้นบนนั้นก็ตกโครมคราม หล่นลงกระจัดกระจาย คนที่กำลังเดินซื้อปิ้งหาซื้อข้าวของในห้างสรรพสินค้าก็ต้องวิ่งหนีกันให้อลหม่าน เพราะข้าวของบนชั้นถูกเทลงมากระจายเกลื่อน บ้างหลบไม่ทันก็โดนลูกหลงเข้าไปบ้าง เพียงชั่วขณะที่ตื่นตระหนกหลายคนก็รู้ได้โดยสัญชาตญาณว่าได้เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มีความรุนแรง

รูปประชาชนที่แตกตื่นออกมาจากห้างสรรพสินค้า ขณะเกิดแผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย

ทุกคนจึงวิ่งหลบหนีออกมานอกอาคาร เพื่อความปลอดภัย เพราะแม้แต่อาคารศาลากลาง จังหวัดก็บ่งบอกความรุนแรงของแผ่นดินไหว รุนแรงขนาดที่ฟ้าอาคารศาลากลางจังหวัด เชียงรายเอียงเทลงมาเกือบจนกระจัดกระจาย แม้ว่าศูนย์กลางของแผ่นดินไหว จะเกิดที่ ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่อยู่ห่าง จากศาลากลางจังหวัดไปถึงกว่า 50 กิโลเมตร แล้วพื้นที่ที่อยู่ตรงจุดศูนย์กลางจะเสียหาย มากมายขนาดไหน

สถิติการเกิดแผ่นดินไหวรุนแรงที่สุด ครั้งแรกของประเทศไทย

เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย นับว่าเป็นครั้งที่มีขนาดรุนแรงที่สุด ครั้งแรกของ

รูปเปรียบเทียบก่อนและหลังเกิดแผ่นดินไหว ที่เกิดกับบ้านราษฎรหลังหนึ่ง

ประเทศไทย คือมีขนาดถึง 6.3 ความลึก 7 กิโลเมตร จัดว่าเป็นแผ่นดินไหวที่ประชาชน รู้สึกถึงความสั่นไหวได้ในหลายพื้นที่ของ ภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง น่าน พะเยา รวมถึงจังหวัดเลยและ หนองคาย ในภาคอีสาน แม้แต่อาคารสูงใน กรุงเทพมหานครก็รู้สึกถึงความสั่นไหวได้หลาย แห่ง เนื่องจากพื้นดินเป็นชั้นดินอ่อน ซึ่งมี คุณสมบัติในการขยายแรงสั่นสะเทือนของ แผ่นดินไหวได้มากขึ้น 3 – 4 เท่า

ความเสียหายของอาคารสถานที่ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย นับว่ามากมาย คณานับ ทั้งอาคารบ้านเรือน ศาสนสถาน อาคารเรียน โรงงานอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่ง เมรุเผาศพ เฉพาะบ้านเรือนที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหาย ตั้งแต่เสียหายบางส่วนจนเสียหายทั้งหมดมากถึง 16,988 หลัง แต่ยังคงเคราะห์ดีที่มีผู้เสียชีวิตเพียงรายเดียว เป็น คนชราอายุแปดสิบกว่า ที่ไม่สามารถออกมา จากอาคารได้ทัน จึงถูกผนังบ้านพังทับเสียชีวิต

เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็น ครั้งแรกของประเทศไทย จึงเกิดอาการที่เรียกว่า “ไม่ทันตั้งตัว” ทั้งในส่วนของประชาชน และ ส่วนราชการ นอกจากไม่ทันได้ตั้งตัวแล้วยัง เกิดอาการตื่นตระหนกกันไปทั่ว ความวุ่นวาย โกลาหลก็ตามมา ในสภาวะการณ์อย่างนี้ ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงต้องเป็นหลัก ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับพี่น้อง ประชาชนที่ประสบภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดได้บัญชาการเหตุการณ์และ สื่อสารกับพี่น้องประชาชนตลอดเวลา เพื่อสร้างความอบอุ่นและความมั่นใจในภาวะคับขัน

รูปบ้านเรือนที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด หลังจากเหตุแผ่นดินไหวจังหวัดเชียงราย

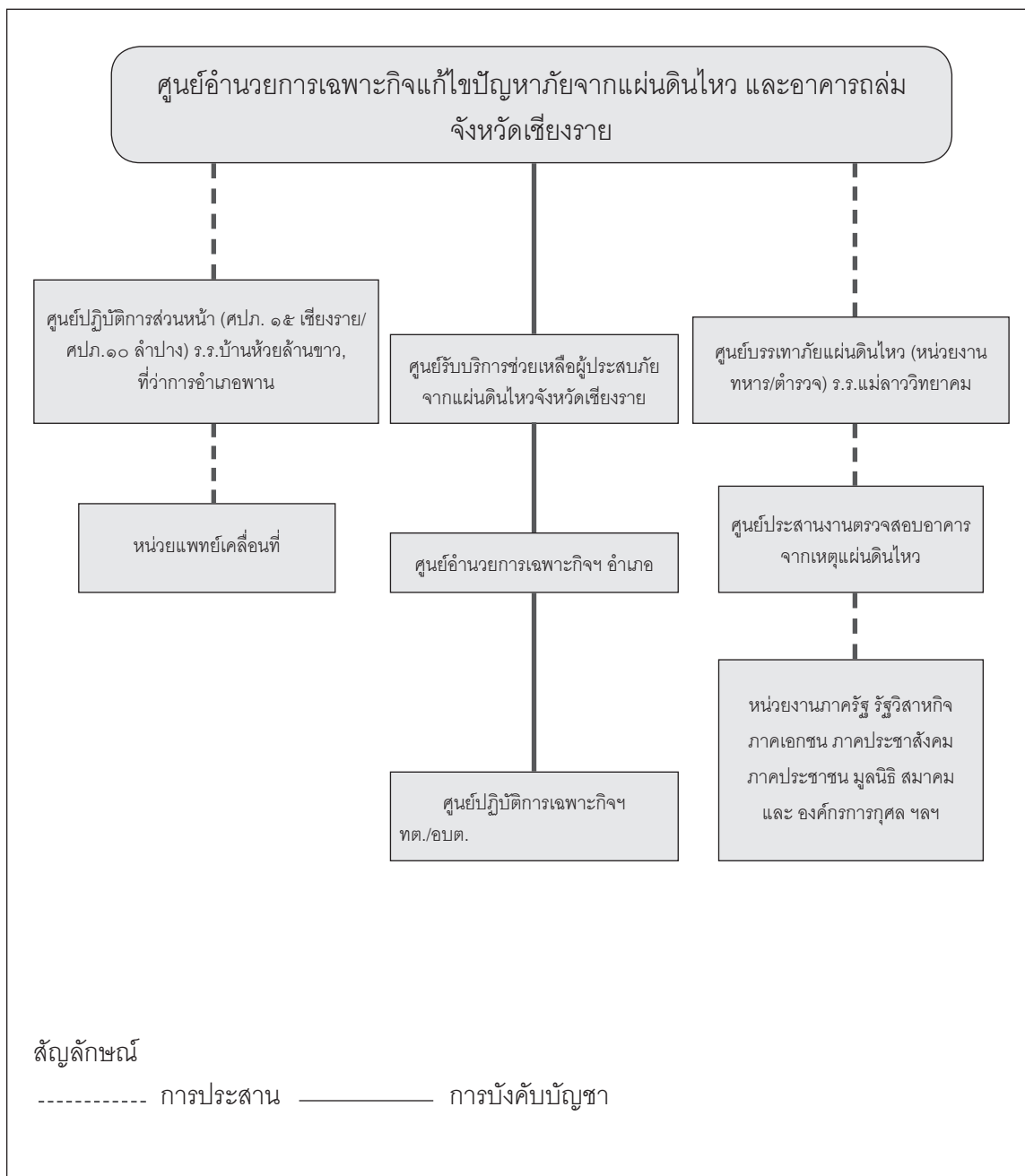
การตอบโต้ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย ที่มีขนาด 6.3 ริคเตอร์ และมีอาฟเตอร์ช็อคตามมาอีกเกือบ 2,000 ครั้ง ได้สร้างความเสียหายทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตใจอย่างมากมาย รวมถึง 7 อำเภอ 50 ตำบล 637 หมู่บ้าน คิดเป็นมูลค่ากว่า 600 ล้านบาท และชีวิตของหญิงชราอีก 1 ชีวิต อีกทั้งผู้ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย 23 คน

ทันทีที่เกิดเหตุแผ่นดินไหว แม้เหตุการณ์จะทำให้ศาลากลางจังหวัดก็ได้รับความเสียหายด้วย แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย นายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ

ได้สั่งการให้ตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาร้ายจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม จังหวัดเชียงราย ขึ้นภายในศาลากลางจังหวัด พร้อมทั้งสั่งการให้อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเหตุแผ่นดินไหว ตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาร้ายจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ระดับอำเภอและระดับท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทันทั่วทั้งที่รายละเอียดปรากฏตามแผนผังแสดงการตอบโต้ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

แผนผังโครงสร้างแสดงการตอบโต้ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของจังหวัดเชียงราย

สรุปความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือ

ที่	รายการความเสียหาย	จำนวน	มูลค่าการให้ความช่วยเหลือ			รวมเป็นเงินทั้งสิ้น (บาท)
			หน่วยงานภาครัฐ (บาท)	ภาคเอกชน (บาท)		
1.	ประชาชนเสียชีวิต	1 ราย	30,000.-	15,000.-		45,000.-
2.	ที่อยู่อาศัย	16,894 หลัง	122,437,900.-	85,975,900.- (สิ่งของอุปโภค-บริโภคจำนวนมาก)		178,413,800.-
3.	ศาสนสถาน	160 แห่ง	163,175,700.-	39,358,539.- (สิ่งของอุปโภค-บริโภคจำนวนมาก)		202,534,239.-
4.	สถานศึกษา	126 แห่ง	57,137,700.-	97,180,881.75 (สิ่งของอุปโภค-บริโภคจำนวนมาก)		154,318,581.75
5.	โรงงานอุตสาหกรรม	14 แห่ง	ยกเว้นค่าธรรมเนียม			
6.	สิ่งสาธารณประโยชน์	12 แห่ง	16,462,300.-	-		16,462,300.-
7.	สถานที่ราชการ	57 แห่ง	59,122,070	-		59,122,070
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น			418,365,670	192,530,320.75	610,895,990.75	

รูปการให้ความช่วยเหลือหลังจากเกิดแผ่นดินไหว ของจังหวัดและมูลนิธิต่าง ๆ

มาตรการบรรเทาความเดือดร้อน

เมื่อประชาชนเกิดความเดือดร้อนที่อยู่อาศัยพังเสียหาย ไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นปกติ ต้องกังวลเรื่องอาหารการกินที่อยู่อาศัย ที่สำคัญคือรายได้ที่หดหาย อีกทั้งต้องหาเงินมาซ่อมแซมบ้านเรือน

ในภาวะเช่นนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย จึงได้ประกาศมาตรการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติแผ่นดินไหว ดังนี้

1. มาตรการป้องกันการฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าประเภทวัสดุ อุปกรณ์การก่อสร้าง เนื่องจากมีภาวะอุปสงค์ล้นอุปทาน ด้วยจำนวนอาคารบ้านเรือน ส่วนราชการ วัดวาอาราม โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรม สิ่งสาธารณประโยชน์

ที่เสียหายกว่า 16,000 หลัง ความต้องการอุปกรณ์ก่อสร้างจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. มาตรการผ่อนปรนการชำระหนี้ให้ประชาชนผู้ประสบภัย เพราะแม้ภาวะปกติไม่มีภัย ทุกคนก็เป็นหนี้กันสารพัด ยิ่งเกิดภัยภาระหนี้ยิ่งซ้ำเติมประชาชนมากขึ้นทวีคูณ ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเห็นว่าต้องมีมาตรการดังกล่าวมาช่วยเหลือประชาชน

3. มาตรการลดหย่อนค่ากระแสไฟฟ้าแก่ผู้ประสบภัยและยกเว้นค่ากระแสไฟฟ้าให้แก่ประชาชนที่บ้านเรือนพังเสียหาย เพื่อลดภาระหนี้อีกทางหนึ่ง

4. มาตรการลดค่าภาษี หรือปลอดค่าภาษี สำหรับภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย

5. มาตรการขอรับการสนับสนุนเงินช่วยเหลือบ้านเรือนราษฎรที่ได้รับความเสียหายเพิ่มเติม จากกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรณีบ้านเสียหายทั้งหลัง และเสียหายมีมูลค่าซ่อมแซมเกินวงเงินช่วยเหลือจากเงินอุดหนุนราชการฯ ที่เกินตามหลักเกณฑ์ฯ 33,000 บาท

10 เดือนผ่านไป

มหาตไทย ได้เดินทางไปจังหวัดเชียงราย หลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในบริเวณศาลากลาง ที่ได้รับการซ่อมแซม ปรับปรุง จนไม่เห็นร่องรอยว่าเคยได้รับความเสียหายจากแผ่นดินไหว ตลอดจนพื้นที่โดยรอบก็ไม่ค่อยมีใครกล่าวถึงเหตุการณ์แผ่นดินไหว เพราะการดำเนินการแก้ไขปัญหของจังหวัดภายใต้การบริหารของท่านผู้ว่า ฯ พงษ์ศักดิ์ วังเสมอ ดำเนินการได้อย่างดีเยี่ยม แต่สิ่งที่

รูปศาลากลางจังหวัดเชียงรายปัจจุบัน

จากวันแรกที่เกิดแผ่นดินไหว นับถึงวันที่ 25 มีนาคม 2558 นับเป็นเวลากว่าสิบเดือนเมื่อคณะทำงานสัมภาษณ์จากสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง

ชาวจังหวัดเชียงรายกำลังเผชิญภัยอย่างใหม่คือ ภัยจากหมอกควัน ซึ่งก็เป็นภัยที่ทำลายการแก้ไขปัญหของ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดด้วยเช่นกัน ซึ่งจะได้นำเสนอในโอกาสต่อไป

ปัญหาของปัญหา

เมื่อเกิดเหตุแผ่นดินไหว ปัญหาของชาวบ้าน คือ การเผชิญกับภาวะไม่ปกติและตนเองได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์โดยตรง แต่ปัญหาของส่วนราชการก็คือ การบริหารการแก้ไขปัญหา ซึ่งก็มีความยุ่งยากไม่แพ้กัน เพราะเหตุแผ่นดินไหวครั้งนี้ นับเป็นการเผชิญเหตุความรุนแรงครั้งแรกร่วมกัน อาคารของส่วนราชการเองก็ได้รับความเสียหาย แต่ก็ต้องเร่งรีบแก้ไขปัญหาให้ประชาชนก่อน

ปัญหาของส่วนราชการที่พบมี 4 ประการหลักๆ คือ

ประการแรก ส่วนราชการบางหน่วยงานไม่ทราบบทบาทของตนเองว่าหน่วยงานของตนเอง มีหน้าที่อะไรบ้าง เมื่อเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหว ประการหนึ่งเพราะไม่เคยเผชิญเหตุและอีกประการหนึ่งก็อาจเป็นเพราะไม่เคยมีการซักซ้อมทำความเข้าใจกัน เพราะไม่เคยว่า จะเกิดเหตุ

ประการสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง สาธารณภัยหรือภัยพิบัติเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดพยายามเกิดภัย กรณีท้องถิ่นไม่ทราบบทบาทของตนเองตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ทำให้การปฏิบัติงานช่วยเหลือราษฎรไม่รวดเร็ว ราบรื่นเท่าที่ควร

ประการที่สาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2556 ที่กำหนดวงเงินในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดไว้ 20 ล้านบาทต่อ

ทุกภัย หากวงเงินของผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เพียงพอ ให้ขอขยายวงเงินไปยังกรมบัญชีกลางซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร บางครั้งก็ไม่ทันเหตุการณ์ จึงเห็นควรแก้ไขบทบาทจาก 20 ล้านบาทต่อทุกภัย โดยแก้ไขเป็น 20 ล้านบาทต่อภัยเพื่อบรรเทาทุกข์ของประชาชนให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและทันทั่วถึงมากขึ้น

ประการที่สี่ ปัญหาประการนี้ อันที่จริงไม่น่าเป็นปัญหา แต่ก็เป็นปัญหาต่อการจัดการด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชน คือ เรื่องของการบริจาคสิ่งของ นอกจากจังหวัดจะตั้งศูนย์รับบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวขึ้น ณ ศาลากลางจังหวัด และเปิดบัญชีรับบริจาคเงินช่วยเหลือแล้ว การให้ความช่วยเหลือยังมาจากแหล่งอื่นอีกอย่างมากมาย ทั้งที่บริจาคผ่านศูนย์รับบริจาคฯ และไม่ผ่านศูนย์รับบริจาค ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นชัดเจนจากการบริจาคช่วยเหลือโดยไม่ผ่านศูนย์รับบริจาคของจังหวัด ได้แก่

(1) เป็นการบริจาคเฉพาะจุดเฉพาะที่ อาจจะด้วยความรู้จักคุ้นเคย หรือมีจำนวนสิ่งของไม่สามารถบริจาคได้ทั่วถึง ทำให้หมู่บ้านใกล้เคียงเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบ หรือเกิดความน้อยอกน้อยใจว่าหมู่บ้านตนเองทำไมไม่ได้รับการบริจาคช่วยเหลือ

(2) ผลที่เกิดขึ้นกับส่วนราชการหรือจังหวัดก็คือ เกิดคำถามว่า ทำไมทางการไม่มีการช่วยเหลือ แต่ให้เอกชน มูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือเพียงฝ่ายเดียว บางครั้งเชื่อมโยงไปถึงศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นว่าไม่สามารถแสวงหาความช่วยเหลือเข้ามาในหมู่บ้านได้

(3) การช่วยเหลือที่ไม่มีการวางแผน ส่งผลกระทบบ้างอย่างหนึ่ง คือ ภาวะความช่วยเหลือล้น หรือภาวะความช่วยเหลือขาด

ขอบคุณภาพประกอบจาก <http://www.innnews.co.th/>

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือล้น ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้น คือ ชาวบ้านไม่ใส่ใจจะช่วยเหลือตนเอง บางบ้านขึ้นป้ายหน้าบ้านขอรับความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราว

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือขาด ก็จะเพ่งเล็งหรือเพ่งโทษไปที่ส่วนราชการ อีกทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ท้องถิ่นที่ไม่ดูแลทั่วถึง หรือขาดประสิทธิภาพในการช่วยเหลือ

ปัญหาลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่เกิดอุบัติเหตุภัยครั้งใหญ่ ๆ เพราะขนาดของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบกว้างขวาง ปริมาณผู้เสียหายจำนวนมาก หน่วยงานราชการก็กำลังคนไม่พอที่จะดูแลได้ทั่วถึง การแก้ไขปัญหาเบื้องต้น คือ ขอความร่วมมือจากภาคเอกชนมูลนิธิ

แจ้งความประสงค์ผ่านศูนย์ให้ความช่วยเหลือ เพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือในภาพรวม ส่วนการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ก็ต้องเป็นการจัดวางระบบและการปรับทัศนคติให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อนในเบื้องต้น

กรณีศึกษาเทียบเคียง “บทเรียนจากภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวที่เมือง โกเบ ประเทศญี่ปุ่น”

อันที่จริงเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นเป็นประจำในพื้นที่ที่อยู่บนรอยเลื่อนพาดผ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่น ที่มีภูมิประเทศ

เป็นเกาะ และมักเกิดเหตุแผ่นดินไหวค่อนข้างบ่อย และประเทศญี่ปุ่นมีการเตรียมการรับมือค่อนข้างดี แต่ก็มีเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่คิดว่าจะมีความปลอดภัย เมื่อเกิดแผ่นดินไหวและมีขนาดความรุนแรง จึงก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากมาย จึงขอยกมาเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียง คือเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่น วันที่ 17 มกราคม 2538 เกิดเหตุแผ่นดินไหวที่เขตฮันชิน - อะวาจิ เมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่นขนาดความรุนแรง 7.3 ริกเตอร์ ขนาดความเสียหายที่เกิดขึ้นครั้งนั้น นับว่ามีความเสียหายมหาศาล เพราะมีผู้เสียชีวิตถึง 6,434 คน บ้านเรือนถูกทำลายเสียหายถึง 460,357 หลังคาเรือน

ลักษณะการเกิดแผ่นดินไหวที่เขตฮันชิน-อะวาจิ มีความคล้ายคลึงกันกับเหตุเกิด

ที่จังหวัดเชียงรายประชากรเดียวคือไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับการเกิดเหตุแผ่นดินไหว เพราะการคาดการณ์ว่าเป็นพื้นที่ที่ไม่น่าจะเกิดเหตุแผ่นดินไหวรุนแรง แต่เมื่อเกิดเหตุแผ่นดินไหวแล้ว ในภาคประชาชนมีลักษณะการตอบโต้การเกิดภัยที่แตกต่างกัน คือ ชุมชนและประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อน โดยไม่รอความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น และหลังจากเกิดเหตุแล้ว สิ่งสำคัญที่ชาวโกเบดำเนินการก็คือ การสื่อสารประสบการณ์และบทเรียนจากแผ่นดินไหวส่งผ่านไปยังคนรุ่นต่อไป โดยอาสาสมัครที่เป็นผู้สูงวัยถ่ายทอดประสบการณ์แก่เด็กและเยาวชนคนทั่วไปตลอดถึงชาวต่างชาติ

จากการถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าว บทเรียนอันมีค่าที่ได้เรียนรู้จากแผ่นดินไหวฮันชิน-อะวาจิ ได้ถูกรวบรวมเป็นองค์ความรู้ชุดหนึ่งในด้านกิจกรรมสนับสนุนและรับมือภัยพิบัติ ซึ่งต่อมาได้นำไปปรับใช้ในกรณีเกิดแผ่นดินไหวในประเทศต่าง ๆ เช่น ตุรกี ใต้หวัน อินโดนีเซีย

แนวทางในการรับมือกับแผ่นดินไหวของจังหวัดเชียงรายในอนาคต

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีรอยเลื่อนพาดผ่าน ประกอบด้วย รอยเลื่อนแม่จัน รอยเลื่อนแม่อิง และกลุ่มรอยเลื่อนพะเยา (รอยเลื่อนแขนงพาน รอยเลื่อนแขนงแม่ลาว และรอยเลื่อนแขนงแม่สรวย) ซึ่งมีความเสี่ยง

รูปอาคารในเมืองโกเบประเทศญี่ปุ่น
ได้รับความเสียหายจากแผ่นดินไหว

ต่อการเกิดแผ่นดินไหวขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จังหวัดเชียงรายจึงได้มีแนวทางในการรับมือกับแผ่นดินไหว ดังนี้

(1) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ทั้งในประเทศและนอกประเทศ สร้างองค์ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่และมีความต่อเนื่อง ในการรับมือกับแผ่นดินไหว

(2) ให้หน่วยงานราชการระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว โดยให้มีการจัดทำแผนในการ

[illegible]

(3) ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสาธารณภัย การอยู่กับภัยในชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา และกลุ่มเยาวชน เพื่อที่จะเตรียมรับมือกับ สาธารณภัยพร้อมอยู่กับภัยได้อย่างปลอดภัย

แผ่นดินไหว เป็นภัยที่ไม่สามารถ
คาดการณ์ได้ ดังนั้นการเตรียมพร้อมในการ
รับมือกับแผ่นดินไหวจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก
แต่อย่างไรก็ตาม ทันทิที่่เกิดแผ่นดินไหวขึ้นที่

◆◆◆◆◆

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต
ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
(ครั้งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ
จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อ 1 ต.ค.53 – 23 พ.ย.54)

สมรภูมิเขาพระวิหาร

ภูมิศาสตร์ตามแนวชายแดน

รูปปราสาทเขาพระวิหาร

จังหวัดศรีสะเกษติดกับประเทศกัมพูชา โดยมี 3 อำเภอที่มีอาณาเขตติดกับจังหวัดพระวิหาร และจังหวัดอุดรธานี ของประเทศกัมพูชา คือ อำเภอกันทรลักษ์ ระยะทาง 76 กิโลเมตร อำเภอภูสิงห์ ระยะทาง 33 กิโลเมตร และ

อำเภอขุนหาญ ระยะทาง 18 กิโลเมตร มีช่องทางที่สามารถสัญจรไปมาระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา 16 ช่องทาง และจุดผ่อนปรน 2 ช่องทาง ได้แก่ จุดผ่อนปรนเขาพระวิหาร ชายแดนอำเภอกันทรลักษ์และจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ชายแดน

อำเภอภูสิงห์ นอกจากนี้ยังมีช่องทางที่สามารถเดินไปมาหาสู่กันได้อีก จำนวน 3 ช่องทาง ได้แก่ ด่านชายแดนช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ ช่องตาเฒ่า อำเภอกันทรลักษ์ และช่องพระพะลัย อำเภอขุนหาญ จากการที่มีอาณาเขตติดต่อกันจึงเป็น

ปัญหาที่นำไปสู่การสู้รบกันในภาวะที่ไม่ปกติ แต่โดยสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปแล้วชาวบ้านทั้ง 2 ประเทศ ได้เดินทางไปมาหาสู่ซื้อขายกันมาเป็นเวลายาวนานแล้วโดยที่ไม่มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น

เหตุการณ์สำคัญในอดีต

เดิมปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในเขตปกครองของประเทศไทย แต่ฝ่ายกัมพูชา ได้ยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2502 ว่าประเทศไทยรุกล้ำอธิปไตยกัมพูชา และศาลโลกได้ตัดสินเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ให้ฝ่ายกัมพูชาเป็นฝ่ายชนะคดี คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยบริเวณเขาพระวิหาร ดังนี้

“แนวเขตแดนตรงบันไดนาคห่างออกมาทางทิศเหนือ 20 เมตร แล้วลากเส้นตั้งฉากกับแนวกึ่งกลางของบันไดนาค 100 เมตร ไปทางทิศใต้จนถึงหน้าผาใกล้เคียงกับเปี้ยตาดี ส่วนทิศเหนือห่างจากบันไดนาค 20 เมตร ให้ลากเส้นโค้งไปจดหน้าผาตรงช่องบันไดหัก”

ข้อพิพาท

“ปราสาทเขาพระวิหาร”

ระหว่างไทย-กัมพูชา ประเด็นข้อพิพาทสำคัญ คือ พื้นที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีความชัดเจน 4.6 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากถือแผนที่

คนละฉบับและการตีความคำพิพากษาของศาลโลกเมื่อปี 2505 ที่แตกต่างกัน จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องเจรจากันต่อไป แม้การเจรจาหลายครั้งจะไม่เป็นผลสำเร็จแต่การที่ไม่มีการสู้รบกันก็ถือว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุด

ห่วงแห่งความขัดแย้ง

ความขัดแย้งระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาเรื่องพื้นที่ บริเวณรอบปราสาทเขาพระวิหาร นับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554 เป็นห่วงเดือนที่ประเทศไทยและประเทศกัมพูชา มีประเด็นปัญหาและมีการ

รูปทหารไทยเสริมกำลังตามแนวชายแดน

หยิบยกเอาปัญหาเรื่องเขตแดนจากกรณีที่มีประชาชนคนไทยต้องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องเขตแดนและนำไปสู่การถูกจับกุมโดยกัมพูชา และขึ้นศาลกัมพูชา ทำให้กัมพูชาหยิบยกนำเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเขตแดน เช่น ตรงบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร พื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อื่นๆ บริเวณชายแดนไทย ด้านจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ปราสาทตาเมือนธม และปราสาทตาควาย มาตอบโต้ประเทศไทย โดยมีการแสดงเจตนาที่จะเข้ามายึดครองอย่างชัดเจนและนำไปสู่การปะทะกันของกองกำลังไทยและทหารกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 - 7 กุมภาพันธ์ 2554 ทำให้ราษฎรไทยหลายหมื่นคนตามแนวชายแดนหนีภัยการสู้รบมาพักพิงตามศูนย์อพยพ จำนวน 41 ศูนย์

การเตรียมพร้อมรับภัย

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ในขณะนั้น มีความห่วงใยราษฎรที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย กัมพูชาถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ประชุมหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับ

สถานการณ์ และได้แจ้งเตือนราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่เดือนมกราคม 2554 และเมื่อสถานการณ์มีความตึงเครียดมากขึ้น จึงได้ให้มีการชักซ้อมการปฏิบัติงานของอำเภอชายแดนอันประกอบด้วย อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ อำเภอขุขันธ์ และอำเภอภูสิงห์ เพื่อให้มีการชักซ้อมแผนพิทักษ์พื้นที่เขตหลังในระดับอำเภอทั้ง 4 อำเภอ

โดยตั้งสมมติฐานว่า เมื่อมีเหตุการณ์สู้รบตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและนายอำเภอทั้ง 4 อำเภอเตรียมดำเนินการในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความพร้อม เช่น การแจ้งการเตือนภัย การเข้าที่หลุมหลบภัย การอพยพราษฎรไทยตามแนวชายแดนออกจากพื้นที่อันตรายไปยังจุดนัดหมาย

ผู้อพยพตามสถานที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ การประสานเส้นทางอพยพ และการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพ ณ จุดนัดหมาย การวางกำลังพลเรือน อาสาสมัครพิทักษ์พื้นที่เขตหลังในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน การเฝ้าระวังดูแลผู้อพยพ ณ ศูนย์อพยพต่าง ๆ รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้แก่ราษฎรผู้ประสบภัยพิบัติ โดยให้อำเภอทั้ง 4 อำเภอ ดำเนินการชักชวนแผนการอพยพราษฎรในหมู่บ้านที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมประชุมและชักชวนก่อนที่จะมีเหตุการณ์ปะทะกันจริงของทหารไทยกับทหารกัมพูชา โดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้ออกตรวจเยี่ยมการซ้อมแผนการอพยพราษฎรไทย พร้อมให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

จากการประเมินสถานการณ์รอบด้าน และเหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่การสู้รบ อำเภอกันทรลักษ์ ถือเป็นจุดเสี่ยงที่ล่อแหลมต่อการเกิดเหตุการณ์สู้รบมากที่สุด เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตพิพาท การอ้างสิทธิของไทยและกัมพูชาเหนือดินแดนพิพาท ในเนื้อที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของปราสาทเขาพระวิหาร และมีความชัดเจนในด้านเตรียมกำลังรบของฝั่งกัมพูชาอย่างเต็มอัตราพร้อมอาวุธสงครามปืนใหญ่และรถถังจำนวนมากที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเตรียมความพร้อม ดังนี้

1. ด้านการป้องกันและพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง ให้ปลัดจังหวัดศรีสะเกษ และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดศรีสะเกษ ประสานการปฏิบัติและประสานงานกับทั้ง 4 อำเภอ โดยเฉพาะอำเภอกันทรลักษ์ ให้แจ้งหมู่บ้านเตรียมพร้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (หมู่บ้าน อพป.) ในทุกตำบลของอำเภอกันทรลักษ์ โดยให้ปลัดอำเภอทุกคนออกตรวจเยี่ยมชุด ชรบ. เพื่อทบทวนการปฏิบัติงานหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าจะกระสุนตกที่ห่างจากชายแดนไม่เกิน 15 กิโลเมตร ที่เป็นเขตอันตรายตามแนวชายแดนได้เตรียมพร้อมเมื่อมีเหตุการณ์การสู้รบเกิดขึ้นจริง โดยให้มีการเตรียมความพร้อมทำความสะอาดหลุมหลบภัยประจำหมู่บ้านเตรียมการจุดสำรองในการหลบภัย เช่น ท่อน้ำตามถนนต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมการแจ้งเตือนภัย การเตรียม

รูปผู้อพยพราษฎรจากภัยสงคราม

ความพร้อมยานพาหนะชนิดต่าง ๆ ทั้งในส่วน
ของเอกชนประจำหมู่บ้านและในส่วนของทาง
ราชการที่จะให้การสนับสนุนที่จะใช้สำหรับการ
อพยพราษฎรไทยในพื้นที่อันตรายให้สามารถ
อพยพออกจากพื้นที่อันตรายได้โดยรวดเร็ว
รวมทั้งแจ้งให้สำนักงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยจังหวัดศรีสะเกษ เตรียมความพร้อม
ข้อมูลหมู่บ้าน ตำบล ที่อยู่ในพื้นที่อันตราย
ให้สามารถประกาศเป็นเขตภัยพิบัติเพื่อให้
ความช่วยเหลือราษฎรตามแนวชายแดนได้
อย่างทันท่วงที

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

มีการเตรียมจัดตั้งศูนย์อำนวยการ
เฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ได้รับ
ผลกระทบจากการปะทะกันตามแนวชายแดน
จังหวัดศรีสะเกษ ณ ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์
เพื่อให้เกิดเอกภาพในหลายด้าน ได้แก่ การ
รายงานข้อมูลความเสียหายและการช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัย ผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ บ้านเรือน
พื้นที่เกษตร และด้านอื่น ๆ ที่ได้รับความเสียหาย
การประสานงานและอำนวยการต้อนรับคณะ

องค์การการกุศลต่าง ๆ และหน่วยงานที่เข้าไป
ตรวจเยี่ยมและมอบส่งของช่วยเหลือ รวมทั้ง
การอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์
การให้ความช่วยเหลือ

รูปฟังกอร์ตามแนวที่มีวิถีกระสุน

**2. ด้านการสาธารณสุขและการรักษา
พยาบาล** เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ
โดยให้มีการเตรียมความพร้อม ได้แก่ การ
ปฐมพยาบาลและการนำส่งผู้ป่วยเข้ารับการ
รักษาพยาบาล รวมทั้งการรักษาพยาบาลผู้ป่วย
ผู้ได้รับบาดเจ็บเมื่อมีเหตุการณ์การสู้รบเกิดขึ้น
จริงโดยมอบหมายให้นายแพทย์สาธารณสุข
จังหวัดศรีสะเกษ วางแผนการเตรียมความ
พร้อมบุคลากรทางการแพทย์ วัสดุ อุปกรณ์
เครื่องมือเครื่องใช้ และการวางแผน เส้นทาง
การนำส่งผู้ป่วยและการประสานการเตรียม
สำรองเลือดให้มีความพร้อมในทุกด้าน โดยใน
ระดับพื้นที่ให้นายอำเภอกันทรลักษ์ เป็นผู้ประสาน
การปฏิบัติกับหน่วยงานโรงพยาบาลกันทรลักษ์
สถานีอนามัยทุกแห่ง ได้มีการประสานการปฏิบัติ

และการสื่อสารทั้งทางวิทยุสื่อสารและทางโทรศัพท์ให้ดำรงการสื่อสารตลอดเวลา

3. ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มอบหมายสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับอำเภอกันทรลักษ์ และอีก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอขุนหาญ อำเภอขุขันธ์และอำเภอกุสิงห์เตรียมความพร้อม ยานพาหนะและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการอพยพ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดังนี้

รูปการอพยพราษฎรหนีภัยสงคราม

(1) การเตรียมความพร้อมยานพาหนะ ทุกชนิด โดยมอบหมายภารกิจให้กองร้อยอาสารักษาดินแดน อำเภอกันทรลักษ์ ที่ 9 เป็นเจ้าภาพหลัก ในการประสานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. เทศบาล เตรียมพร้อมยานพาหนะ เช่น รถยนต์บรรทุก รถยนต์บรรทุกเล็ก (ปิคอัพ) รถไถนาเดินตามที่มีกระบะบรรทุกทุกตอนท้าย รถจักรยานยนต์ ฯลฯ รวมทั้งรถยนต์ของส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อให้มีความพร้อมสามารถประสานการปฏิบัติ เมื่อมีการอพยพเคลื่อนย้ายราษฎร โดยให้ผู้ใหญ่บ้านกำนัน เป็นผู้ประสานการปฏิบัติ ในหมู่บ้าน

ตำบล เมื่อเกิดสถานการณ์การอพยพราษฎรไปยังที่ปลอดภัยตามศูนย์อพยพต่าง ๆ ที่กำหนด รวมทั้งการขอรับการสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิง ในการอพยพราษฎรทั้งไปและกลับภูมิลำเนาเมื่อภัยสงบลง

(2) การเตรียมความพร้อมหลุมหลบภัยประจำหมู่บ้าน หลุมหลบภัยประจำสถานศึกษา โรงเรียนต่าง ๆ และที่หลบภัยสำรองตามสถานการณ์ที่จำเป็น เช่น ท่อน้ำลอดตามเส้นทางต่าง ๆ โดยสำหรับหลุมหลบภัยประจำหมู่บ้าน หลุมหลบภัยประจำสถานศึกษา โรงเรียน ให้มีการประสานหมู่บ้าน และสถานศึกษาร่วมกันปรับปรุงซ่อมแซมและทำความสะอาดให้มีสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อรองรับสถานการณ์ ที่อาจเกิดขึ้น และรองรับผู้อพยพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปหลุมหลบภัยไทยประดิษฐ์

(3) **การแจ้งเตือนภัย** เมื่อเกิดการปะทะกันของทหารของทั้งสองฝ่าย หรือการสู้รบที่ต่อเนื่องยาวนาน โดยมีการประชุมซักซ้อมกันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน ณ ที่ทำการกำนันทุกตำบล ให้มีการเตรียมความพร้อมในการแจ้งเตือนภัย และข่าวสาร การเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น สำรวจ ช่อมปรับปรุงหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านให้มีสภาพพร้อมใช้ โดยหากเกิดเหตุการณ์สู้รบเกิดขึ้นจริง ให้ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน รวมถึงสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านในการแจ้งเตือนราษฎรให้เข้าหลุมหลบภัย เข้าที่กำบัง และแจ้งจุดนัดหมายในการเดินทาง ไปรวมกัน ณ จุดเตรียมพร้อมในการเคลื่อนย้ายอพยพราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่ออพยพไปที่ที่ปลอดภัย จากวิถีกระสุน

(4) **การเตรียมพร้อมจุดอพยพราษฎร** สถานที่ที่ปลอดภัย เบื้องต้นได้มีการประสานสถานที่ราชการ เช่น ที่ว่าการอำเภอ กันทรลักษณ์ และที่ว่าการอำเภออีก 3 แห่ง ในการใช้เป็นสถานที่รองรับผู้อพยพหลัก และเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกอพยพราษฎรประจำอำเภอ และหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอกันทรลักษณ์ รวมทั้งโรงเรียน สถานศึกษา ในพื้นที่อำเภอกันทรลักษณ์ เพื่อรองรับราษฎรผู้อพยพเมื่อมีความจำเป็น

(5) **การสื่อสาร** เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารงานเพื่อติดตามสถานการณ์และการสั่งการ ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาตามแนวชายแดน ดังนั้น

จึงได้สั่งการให้อำเภอทุกแห่งของจังหวัดศรีสะเกษ ตรวจสอบสภาพพร้อมใช้งานของการติดต่อสื่อสารระหว่างจังหวัดกับอำเภอ ทางวิทยุสื่อสาร โทรศัพท์ โทรสาร และการสื่อสารระหว่างหน่วยงานในพื้นที่รวมทั้งหมู่บ้าน ตามแนวชายแดน หมู่บ้าน อพป. หมู่บ้าน ปชต. โดยเฉพาะอำเภอตามแนวชายแดน 4 อำเภอ ให้มีความพร้อมและดำเนินการสื่อสารตลอดเวลา อำเภอกันทรลักษณ์ ให้ศูนย์วิทยุสื่อสารอำเภอกันทรลักษณ์เป็นแม่ข่ายในการประสานเครือข่ายในระดับพื้นที่ ทั้งการประสานงานกับทหาร พลเรือน โรงพยาบาล และหมู่บ้านชายแดน

สงครามระอุ

รูปการเสริมกำลังเตรียมความพร้อม

จากที่ได้มีการประเมินสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีการปะทะกันของทหารไทยและทหารกัมพูชา ตามแนวชายแดนไทยด้านอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ ซึ่งต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันของทหาร ทั้งสองฝ่ายที่อยู่ในระดับรุนแรงด้วยอาวุธนานาชนิดที่ถึงขั้นเรียกว่าเป็นการสู้รบของกองกำลังทั้งสองประเทศในวันที่ 4 - 6 กุมภาพันธ์ 2554 ที่มีการสู้รบกันอย่างดุเดือดของทหารไทยกับทหารกัมพูชา บริเวณรอบปราสาท และภูมะเขือ ด้านชายแดนไทยอำเภอกันทรลักษ์ซึ่งทำให้มีกระสุนปืนใหญ่ของทหารกัมพูชาตกเข้ามาในเขตพลเรือนบริเวณหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ และหมู่บ้านใกล้เคียงหลายหมู่บ้านทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน และราษฎรไทย ผู้ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน โดยทำให้มีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจำนวน 76 หมู่บ้าน 8 ตำบล ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติที่ราษฎรจะต้องได้รับความช่วยเหลือตามสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการชดเชยค่าเสียหายให้กับราษฎร

อพยพหลบกระสุน

รูปชาวบ้าน อ.กันทรลักษ์ อพยพมาอยู่ศูนย์หออประชุมที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์
ขอบคุณภาพประกอบจาก <http://www2.manager.co.th/>

จากเหตุการณ์สู้รบตามแนวชายแดน ระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชา บริเวณรอบปราสาทเขาพระวิหาร บริเวณภูมูมะเขือ ที่ชายแดนอำเภอกันทรลักษ์ เมื่อปลายวันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งมีการปะทะกันของทหารทั้งสองฝ่ายอย่างดุเดือดรุนแรงและอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระสุนปืนใหญ่ของทหารกัมพูชา ตกเข้าในเขตพลเรือน ได้แก่ หมู่บ้านภูมิซรอล โรงเรียนภูมิซรอล ซึ่งทำให้เกิดไฟไหม้บ้านเรือนราษฎร จำนวน 7 หลัง มีผู้เสียชีวิต 1 คน ซึ่งเหตุการณ์ต่อเนื่องในวันนั้นทำให้ราษฎรหลายหมู่บ้านหลายตำบลตามแนวชายแดน

ได้อพยพออกจากหมู่บ้านอย่างรีบด่วน โดยยานพาหนะเท่าที่จะทำได้ในหมู่บ้าน เช่น รถยนต์บรรทุก รถปิคอัพ และรถไถนาเดินตาม ที่มีกระบะบรรทุกท้าย รถจักรยานยนต์ หรือแม้กระทั่งการเดินเท้า เพื่อมุ่งหน้าเข้าเขตเมืองตอนใน โดยมีที่หมายหลักคือที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ซึ่งมีระยะทางห่างจากชายแดนไทยมากกว่า 35 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย หรือที่หมายอื่น ๆ รองลงไปเท่าที่จะสามารถเดินทางไปได้โดยการนัดหมายกันของราษฎรในหมู่บ้าน ตามวัดและโรงเรียนต่าง ๆ เช่น โรงเรียนบ้านท่าสว่าง ตำบลโนนสำราญ

รูปศูนย์หลบภัยชั่วคราว

อำเภอกันทรลักษ์ ซึ่งระยะห่างจากชายแดนราว 15 กิโลเมตร หรือที่วิทยาลัยการอาชีพกันทรลักษ์ ตำบลจานใหญ่ ที่มีระยะทางห่างจากชายแดนราว 50 กิโลเมตร โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่ง รวมถึงราษฎรผู้ที่มีพาหนะต่างได้อพยพไปตามสถานที่ราชการต่างอำเภอหลายอำเภอ เช่น ที่ว่าการอำเภอศรีรัตนะ ที่ว่าการอำเภอชุมพวง ที่ว่าการอำเภอเบญจลักษ์ ที่ว่าการอำเภอโนนคูณ ที่ว่าการอำเภอไพรบึง ที่ว่าการอำเภอยุทธิที่ใกล้กับอำเภอกันทรลักษ์ หรือแม้กระทั่งที่ว่าการอำเภอกันทรารมย์ซึ่งอยู่ห่างจากชายแดนไทยมากกว่า 150 กิโลเมตร แม้กระทั่งชายแดนอำเภอภูสิงห์ ที่ไม่มีเหตุการณ์การปะทะกันของทหาร ก็มีราษฎรอพยพหนีภัยไปอาศัยอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอภูสิงห์เป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้อพยพในคืนวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 มากกว่าสองหมื่นคน

จุดอพยพราษฎรที่ใหญ่ที่สุดคือ ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ มีราษฎรอพยพอยู่รวมกันราว 15,000 คน โดยมีสถานที่พักพิงอาศัยสำคัญอยู่ 4 จุด ได้แก่ จุดอพยพหอประชุมอำเภอหลังใหม่ จุคนได้ประมาณ 3,000 คน จุดอพยพหอประชุมหลังเก่าทางเข้าที่ว่าการอำเภอจุคนได้ประมาณ 5,000 คน จุดอพยพลานคอนกรีตบริเวณเสาธงหน้าที่ว่าการอำเภอมีเต็นท์สำหรับผู้อพยพประมาณ 2,500 คน จุดอพยพสนามหญ้าหน้าที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ มีเต็นท์นอนสำหรับผู้อพยพประมาณ 4,500 คน และจุดอพยพอื่น ๆ จำนวนมาก รวมทั้งสิ้นประมาณ 40,000 คน โดยมีจุดอพยพที่เป็นศูนย์อำนวยความสะดวกตั้งอยู่ที่ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์และศูนย์อพยพอื่น ๆ อีก 41 ศูนย์

ปฏิบัติการช่วยเหลือ

จังหวัดศรีสะเกษ โดยนายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือน สำหรับฝ่ายทหารได้แก่กองทัพภาคที่ 2 โดยแม่ทัพภาคที่ 2 ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีหลายหน่วยงานที่ต้องดำเนินการร่วมกัน สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง มีกองอำนาจการศูนย์เฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบจากการปะทะกันตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษณ์ ร่วมกับฝ่ายทหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอำนาจการบริหารจัดการช่วยเหลือผู้อพยพเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษได้มอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ปลัดจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้อำนวยการและประสานการปฏิบัติ

2. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรอง

ราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมอบให้หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดศรีสะเกษและเจ้าจังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการ

3. การบำรุงซ่อมแซมถนนหนทางที่เสียหาย การสำรวจตรวจสอบหลุมหลบภัยและการจัดสร้างหลุมหลบภัย มอบหมายโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งสำรวจและดำเนินการ

4. การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ เมื่อมีการเกิดเหตุ มอบหมายนายอำเภอกันทรลักษณ์ ประสานงานกับหน่วยทหาร

5. การบริหารจัดการศูนย์อพยพราษฎรทั้ง 41 แห่ง ได้แต่งตั้งให้นายอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดออกตรวจเยี่ยมผู้อพยพทุกวัน

6. ด้านการสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล ด้านสังคมและการปฏิบัติภารกิจจิตวิทยาชุมชน มอบหมายให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ รับผิดชอบดำเนินการ

รูปชาวบ้านที่อพยพหลบภัยส่วนใหญ่เป็นเด็กและสตรี

7. ด้านการฟื้นฟูจิตใจและบำรุงขวัญของราษฎรผู้อพยพ มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ วัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดศรีสะเกษ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 และ เขต 4 รับผิดชอบดำเนินการ

ผลกระทบหลังควีนปีน

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นำคณะข้าราชการและคณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดศรีสะเกษ เดินทางไปตรวจเยี่ยมพร้อมมอบสิ่งของอุปโภคบริโภค ทั้งที่ศูนย์รับผู้อพยพต่าง ๆ และกำลังพลทหารที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาอธิปไตยของไทย

บริเวณผามออีแดง อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร รวมทั้งจุดตรวจการณ์ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา หลังจากการสู้รบได้สงบลงแล้ว ผลกระทบโดยตรงคือราษฎร ผู้อพยพจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถอาศัยอยู่ที่บ้านเรือนตนเอง และไม่สามารถประกอบอาชีพทำมาหากินได้ตามปกติสุขเป็นเวลานาน การดำรงชีพจึงเป็นโดยความลำบาก แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ อาทิ สมาภาาชาดไทย มูลนิธิเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก กองบัญชาการกองทัพไทย หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.43) การประสานส่วนภูมิภาค กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น ผลกระทบที่ตามมาอีก ได้แก่ การท่องเที่ยวที่ซบเซา ทำให้การค้าขายชายแดนของราษฎรไทยชะงักไป ขาดรายได้จากปกติที่เคยมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า

รูปนายแผน วรรณเมธี เลขาธิการสภาาชาดไทย นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ และนางนิภา สุวรรณสุจริต นายกเหล่ากาชาดจังหวัดศรีสะเกษ พร้อมด้วยคณะกรรมการเหล่ากาชาด มอบถุงธารน้ำใจแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากเหตุปะทะตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ณ ศูนย์อพยพโรงเรียนสิริขุนหาญ อำเภขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปกระสุนปืนใหญ่ที่พบบริเวณแนวชายแดน

ปัญหาของการอพยพหลบภัย

ให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการสู้รบตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ระยะทางการวิ่งไปที่หลุมหลบภัยไกลมากบางแห่งห่างไกลเกินกว่า 500 เมตร จึงเป็นการเสี่ยงต่อการถูกกระสุนปืนใหญ่ตกใส่
2. การแจ้งเตือนราษฎรทำได้ไม่ครอบคลุมทั่วถึง เนื่องจากเหตุการณ์เกิดขึ้นเร็วมากและมีการใช้อาวุธหนักเข้าปะทะกัน รวมทั้งการแจ้งข่าวทางหอกระจายก็ไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากทุกคนอยู่ในภาวะตื่นกลัวจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3. ห้องสุขายังเป็นห้องรวมไม่ได้แยกชาย/หญิง/เด็ก/คนชรา อาจเกิดความไม่สะดวกและความไม่ปลอดภัย

4. ขาดวัสดุสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพของสตรีมีครรภ์ และเด็กทารกแรกเกิดที่อพยพมากับครอบครัวที่ควรจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

5. ยังขาดการประเมินขีดความสามารถที่ยิงอาวุธปืนใหญ่ของฝ่ายตรงข้ามให้ชัดเจน ทำให้ศูนย์อพยพขาดความปลอดภัย บางศูนย์อยู่ในพื้นที่อันตรายที่อยู่ในวิถีกระสุนปืนใหญ่

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย

ปรากฏการณ์การปะทะของทหารไทยกับทหารกัมพูชาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ซึ่งทั้งสองประเทศมีความพยายามครอบครองพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรเพื่อให้ได้มาซึ่งบูรณภาพเหนือดินแดนดังกล่าว หรือที่เรียกว่าอำนาจอธิปไตย เป็นประเด็นแห่งความขัดแย้งที่นำไปสู่การใช้อำนาจทหารของกัมพูชาและทำให้เกิดการปะทะกับทหารไทย ระหว่างวันที่ 4-6 กุมภาพันธ์ 2554 และนำไปสู่ความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรไทย ทำให้มีผู้อพยพเป็นจำนวนมากนับตั้งแต่วันที่มีการปะทะกันจนกระทั่งปิดศูนย์ผู้อพยพเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2554 รวม 9 วัน

การบริหารสถานการณ์ในภาวะที่มีภัยพิบัติ อันเกิดจากการสู้รบตามแนวชายแดนระหว่างทหารไทยกับกัมพูชาเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ ทำให้เห็นว่าคนไทยทั้งประเทศมีการรวมจิตใจเป็นหนึ่งเดียวของทุกภาคส่วนและประชาชนทั่วประเทศ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือราษฎรตามแนวชายแดนผู้ได้รับผลกระทบ ทำให้การช่วยเหลือประชาชนและการพิทักษ์พื้นที่เขตหลังในเขตตำบล และหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

นายพีระศักดิ์ หินเมืองเก่า
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

...น้ำท่วมบ่อน้ำดีกว่าฟนแล้ง
พื่อน้ำแห้งให้ฟนแล้งเสียยังดีกว่า...

รูปบ้านม่วงตลอด ต.นาสาร อำเภอพระพรหม
จ.นครศรีธรรมราช ช่วงน้ำท่วม

รูปขณะทำงานฯ ลงพื้นที่บ้านม่วงตลอด ต.นาสาร
อำเภอพระพรหม จ.นครศรีธรรมราช

คนรุ่นเก่า ๆ ถ้าเป็นประเภทคอเพลง
ลูกทุ่ง คงไม่มีใคร ไม่เคยได้ยินเพลง “น้ำท่วม”
ของนักร้องเสียงดี คุณศรีศรี ศรีประจวบ ที่ร้อง
ซบซานได้ไพเราะจับใจ อีกทั้งเนื้อหา ก็ลึกซึ้ง
กินใจ คนที่เคยประสบภัยน้ำท่วมจะเข้าใจ และ
ซาบซึ้งเป็นอย่างดี แต่ไม่ว่าจะน้ำท่วมหรือฝนแล้ง

ก็ล้วนเป็นภาวะที่ใครก็ไม่ปรารถนาทั้งสิ้น
ไม่ว่าจะเป็นคนที่อยู่ที่ดอนหรือที่ลุ่ม เพราะเวลา
เจอภัยธรรมชาติ ก็ต้องมีความทุกข์ด้วยกัน
ทั้งหมด มีหน้าซ้ำพอน้ำท่วมเสร็จ ก็ต่อด้วย
ภัยแล้งเลย เรียกว่าปรับตัวปรับใจกันแทบไม่ทัน
อย่างเช่นที่บ้านม่วงตลอด ตำบลนาสาร

อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่คณะทำงานของสถาบันดำรงราชานุภาพ เดินทางไปดูสถานที่ภายหลังน้ำท่วมเพียงไม่นาน ก็เป็นหมู่บ้านโชคไม่ดีดังว่า คือ ถูกรุน้ำท่วม เมื่อปลายปี 2557 พอต้นปี 2558 ก็เจอภัยแล้ง เข้าเต็ม ๆ แต่แท้ที่จริง คงมีอีกหลายพื้นที่ในประเทศไทยที่ต้องพบกับสภาพเช่นนี้

เมื่อเกิดภัยธรรมชาติอะไรก็ตาม คนที่ได้ รับผลกระทบโดยตรงก็คือ ราษฎรที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่นั้น กรณีบ้านม่วงตลอด ก็เช่นกัน ที่มี น้ำหลากไหลเข้าท่วมหมู่บ้านระดับอก ระดับเอว ชนิดว่าชนข้าวชนของกันไกลาหล ซึ่งก็เป็น

ช่วงเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัดก็เพิ่งเดินทางมารับ ตำแหน่งใหม่ได้ไม่นาน แต่ถึงจะมารับตำแหน่ง ใหม่แต่ไม่ใช่ผู้ว่าราชการจังหวัด มือใหม่ ดังนั้น พอมารับตำแหน่งและชาวบ้านประสพภัย ด้วยประสบการณ์และ จิตวิญญาณของนักปกครอง ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้ลงไปบัญชาการ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมถึงในพื้นที่ด้วยตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีขวัญและกำลังใจที่ดี สามารถ ผ่านพ้นวิกฤตไปได้แม้จะมีความเสียหายบ้าง แต่ก็มีขวัญกำลังใจที่เห็น “พ่อเมือง” มาดูแล ช่วยเหลือด้วยตนเอง

ร.น.ย.พีระศักดิ์ หินเมืองเก่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ลงพื้นที่บัญชาการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม

ลำดับเหตุการณ์

ช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2557 ปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่บ้านศรีวัง ประมาณ 200 มิลลิเมตร แต่ระดับน้ำที่ต้นน้ำลกระดับลง และน้ำได้ไหลเข้าสู่เขตตัวเมืองนครศรีธรรมราช กรมชลประทานจึงได้ติดตั้งเครื่องสูบน้ำตามจุดต่าง ๆ เพื่อเร่งระบายน้ำออกจากเขตเทศบาล นครนครศรีธรรมราชพื้นที่ที่มีน้ำท่วมซ้ำซาก เช่นที่บ้านศรีวัง ประชาชนได้มีความพร้อมในการขนย้ายข้าวของไปไว้ในที่ปลอดภัยปลอดภัย ทำให้ทรัพย์สินไม่ได้รับความเสียหาย ไม่มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตแต่อย่างใด

สถานการณ์น้ำที่สถานีตรวจวัดระดับน้ำคลองท่าดี ที่วัดวังไทร หมู่ที่ 7 ต.ลานสกา อ.ท่าโลง ซึ่งจุดดังกล่าว ถือเป็นสถานีแรกของการเฝ้าระวังระดับน้ำ หากกระดับน้ำสูงถึงระดับที่ 35 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง เจ้าหน้าที่จะรายงานไปยังพื้นที่ด้านล่างทันที ซึ่งเวลาในการเตรียมตัวเพื่อแจ้งเตือนประชาชนให้ขนย้ายข้าวของขึ้นที่สูง หรืออพยพ ก่อนที่มวลน้ำจะไหลถึงตัวเมืองนครศรีธรรมราช ประมาณ 10 ชั่วโมง

สถานการณ์น้ำที่บริเวณสะพานข้ามคลองนาป่า ต.ไชยมนตรี อ.เมือง ซึ่งเป็นสถานีวัดระดับน้ำ ก่อนที่น้ำไหลเข้าสู่ตัวเมือง นครศรีธรรมราช ระดับน้ำต่ำกว่าระดับวิกฤติเล็กน้อย จุดดังกล่าวสภาพลำคลองแคบระบายน้ำได้ช้าทำให้น้ำไหลป่าเข้าท่วมในบริเวณใกล้เคียง

สถานการณ์น้ำที่บริเวณบ้านมะม่วงตลอด ต.นาสาร อ.พระพรหม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รับน้ำจากคลองท่าดี มีน้ำท่วมขังบางจุดสูงประมาณ 30 – 50 เซนติเมตร ประชาชนได้รับความเดือดร้อนประมาณ 500 หลังคาเรือน โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้สั่งการให้อำเภอและทางเทศบาลตำบลนาสาร เร่งขุดลอกลำคลอง ลอกผักตบชวาและสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อระบายน้ำได้สะดวก พร้อมทั้งให้อำเภอเร่งรายงานความเสียหายให้จังหวัดเพื่อจะได้ประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติเพื่อช่วยเหลือประชาชน ต่อไป

การสูบน้ำจากเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช ของสำนักชลประทานที่ 15 บริเวณสี่แยกตลาดคูขวาง โดยจุดดังกล่าว ได้ติดตั้งเครื่องสูบน้ำขนาด 12 นิ้ว จำนวน 2 เครื่อง ขณะนั้นกรมชลประทานได้ติดตั้งเครื่องสูบน้ำในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชแล้ว

รูปสถานการณ์การระบายน้ำที่บริเวณสถานที่ก่อสร้างห้างสรรพสินค้า โดยเบื้องต้นให้มีการขุดลอกคลองที่เชื่อมต่อกับคลองท่าเรือ ให้น้ำไหลออกสู่ทะเลได้รวดเร็วขึ้น

จำนวน 10 เครื่อง นอกจากนี้ได้ขอสนับสนุน เครื่องสูบน้ำเคลื่อนที่หรือเครื่องพญานาค จากกรมชลประทานอีก 5 เครื่อง

จากเหตุการณ์น้ำท่วมดังกล่าว มีพื้นที่ ประสบภัยทั้งหมดถึง 12 อำเภอ จากทั้งหมด 23 อำเภอ ประชาชนได้รับผลกระทบถึง แปดหมื่นกว่าคน มีประชาชนเสียชีวิต 1 ราย

วิธีการ มาตรการ แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. การก่อสร้างคันกันน้ำ เพื่อป้องกัน น้ำท่วม ซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่โบราณ โดยการก่อสร้างคันดินกันน้ำขนาดที่เหมาะสม ขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำ ล้นตลิ่งไปท่วมใน พื้นที่ต่าง ๆ ด้านใน

2. การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำ ทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมท้นให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำ หรือขุดคลอง สายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วม โดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลง ลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความ เหมาะสม

3. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพ ลำน้ำ เพื่อให้ น้ำที่ท่วมทะลัก สามารถไหลไป ตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทาความเสียหายจาก น้ำท่วมขังได้ โดยใช้วิธีการดังนี้

แนวทางป้องกันน้ำท่วมด้วยการปรับปรุงทางเดินน้ำ

- ขุดลอกลำน้ำตื้นเขินให้น้ำไหลสะดวกขึ้น
- ตกแต่งดินตามลาดตลิ่งให้เรียบไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อทางเดินของน้ำ
- กำจัดวัชพืช ผักตบชวา และรื้อทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหลให้ออกไปจนหมดสิ้น
- หากลำน้ำคดโค้งมาก ให้หาแนวทางขุดคลองใหม่เป็นลำน้ำสายตรงให้น้ำไหลสะดวก

ผลกระทบ/ผลข้างเคียง/ผลต่อเนื่องที่เกิดจากการแก้ไขปัญหา

1. อันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน อาคาร บ้านเรือนโดยตรง เกิดน้ำท่วมในบ้านเมือง บ้านเรือนไม่แข็งแรง อาจถูกกระแสน้ำไหลเชี่ยวพังทลาย หรือคลื่นซัดลงทะเลไปได้ ผู้คน สัตว์พาหนะ สัตว์เลี้ยง อาจจมน้ำตาย หรือถูกพัดพาไปกับกระแสน้ำไหลเชี่ยว

2. เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาดทั้งทางถนน ทางรถไฟ ชำรุดเสียหายโดยทั่วไป รวมทั้งยานพาหนะ วังรับส่งสินค้าไม่ได้ เกิดความเสียหายและชะงักงันทางเศรษฐกิจ

3. กิจกรรมสาธารณูปโภคได้รับความเสียหาย เช่น กิจกรรมโทรเลข โทรศัพท์ ไฟฟ้า การประปา และระบบการระบายน้ำ เป็นต้น ทำอากาศยาน สวนสาธารณะ โรงเรียน

4. สิ่งก่อสร้าง สาธารณสถานเกิดความเสียหาย เช่น สถานีขนส่ง ทำอากาศยาน สวนสาธารณะ โรงเรียน วัด สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมต่าง ๆ

5. ความเสียหายของแหล่งเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยาง ไร่นา สัตว์เลี้ยง สัตว์พาหนะ ตลอดจนแหล่งเก็บเมล็ดพันธุ์พืช

รูปความเสียหายจากน้ำท่วมจังหวัดนครราชสีมา

6. ความเสียหายทางเศรษฐกิจ รายได้ลดลง ผลกำไรจากภารกิจต่าง ๆ ถูกกระทบกระเทือน รัฐต้องมีรายจ่ายสูงขึ้นจากการซ่อมบูรณะซ่อมแซม และช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย และเกิดข้าวยากหมากแพงทั่วไป

7. ความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค ขาดความสะอาดทางด้านห้องน้ำ ห้องส้วม ทำให้เกิดโรคระบาด เช่น โรคน้ำกัดเท้า โรคอหิวาตกโรค รวมทั้งโรคเครียด มีความวิตกกังวลสูง โรคประสาทตามมา

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา

การเกิดน้ำท่วมขังในที่ราบลุ่ม เนื่องจากความไม่สมดุลระหว่าง ปริมาณน้ำฝนที่ซึมลงสู่ใต้ดิน และปริมาณน้ำผิวดินที่ไหลหรือระบายออกจากพื้นที่นั้น ถ้าปริมาณน้ำฝน

มากกว่าปริมาณน้ำฝนที่ซึมลงสู่ใต้ดิน และปริมาณน้ำผิวดินที่ไหลหรือระบายออกจากพื้นที่รวมกัน ก็จะเกิดการท่วมขัง ความรุนแรงของการท่วมขังไม่มากนัก ค่อยเป็นค่อยไป แต่อาจกินเวลานานกว่าจะระบายน้ำออกได้หมด

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการระบายน้ำจากพื้นที่ เกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

(1) การสร้างถนน การวางผังเมืองไม่เหมาะสม สร้างเป็นแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม ฯลฯ ขวางทางน้ำไหลหรือพื้นที่ระบายน้ำตามธรรมชาติ แล้วไม่สร้างอาคารระบายน้ำ เช่น ท่อระบายน้ำ คูหรือคลองระบายน้ำที่เหมาะสมเพียงพอกับการระบายน้ำ

(2) แผ่นดินทรุด หรือหน้าดินถูกกัดเซาะชะล้าง ทำให้พื้นที่ยิ่งต่ำลงไปกว่าเดิม ทำให้เกิดน้ำท่วมขังมากและนานขึ้น เพราะการระบายน้ำออกไปจากพื้นที่ไม่สะดวกเหมือนแต่ก่อน

รูปน้ำท่วมบ้านม่วงตลอด ต.นาสาร อ.พระพรหม จ.นครศรีธรรมราช

(3) น้ำทะเลหนุน โดยระดับน้ำทะเลยกตัวสูงในช่วงน้ำขึ้นแล้วเข้าท่วมพื้นที่ริมฝั่งหรือปากอ่าวโดยตรง หรือเกิดน้ำทะเลไหลย้อนเข้าสู่ลำน้ำทำให้ระดับน้ำในลำน้ำเพิ่มสูงขึ้นจนเอ่อออกท่วมพื้นที่สองฝั่ง ถ้าในลำน้ำที่ไหลลงมาปะทะมีปริมาณมากและรุนแรง จะเป็นการเพิ่มระดับน้ำด้านเหนือน้ำอย่างมากและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ยิ่งถ้าเป็นตรงจุดคอขวดของลำน้ำแล้วน้ำท่วมจากสาเหตุนี้ก็จะมีความรุนแรง และเป็นไปอย่างรวดเร็ว สภาพของความเสียหายจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง และมากมาย นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนขึ้นไป ซึ่งหากเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าวอยู่แล้วก็จะยิ่งท่วมนานยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหา

(1) ต้องวางผังเมืองให้เหมาะสม รักษาระบบระบายน้ำตามธรรมชาติให้คงไว้เพื่อใช้ระบายน้ำจากพื้นที่ แต่หากมีความจำเป็นต้องพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม ฯลฯ ขวางทางน้ำไหลหรือพื้นที่ระบายน้ำตามธรรมชาติ จะต้องก่อสร้างระบบระบายน้ำทดแทนส่วนที่สูญเสียไป

(2) การก่อสร้างถนนจะต้องวางระบบการระบายน้ำ

(3) ในพื้นที่ที่มีการรุกล้ำต้องไม่สูบน้ำใต้ดินมาใช้โดยปราศจากการควบคุม ต้องมีการป้องกันการกัดเซาะชะล้างหน้าดินออกจากพื้นที่ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

(4) ต้องมีระบบควบคุมน้ำทะเลหนุนได้แก่ ประตูระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ และมีการบริหารจัดการน้ำที่ดี

(5) การก่อสร้างแหล่งน้ำเพื่อรองรับน้ำที่ระบายจากลุ่มน้ำตอนบนในช่วงน้ำทะเลหนุนไว้ก่อนที่จะระบายออกสู่ทะเล (แก้มลิง)

ประสบการณ์นักบริหาร

นายพีระศักดิ์ หินเมืองเก่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนที่ท่านจะมาดำรงตำแหน่งที่ท่านผ่านการเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดมาแล้วถึง 4 จังหวัด ดังนั้น ถึงแม้ท่านจะมาถึงนครศรีธรรมราชเพียงเดือนเศษ ๆ ท่านก็สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้สำเร็จลุล่วงผ่านไปอย่างดี

ปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง เป็นภัยที่คาดการณ์ได้

จากการสัมภาษณ์ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดท่านพีระศักดิ์ หินเมืองเก่า เพื่อกรุณาถ่ายทอดประสบการณ์แก้ไขปัญหา น้ำท่วมของจังหวัดในช่วงหนึ่งท่านได้กล่าวถึง สิ่งที่ได้พบจากการลงไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ก็คือปัญหาของระบบราชการที่มักจะไม่สามารถทำงานตามแผนหรือระบบที่กำหนดไว้ ความหมายคือ ราชการมีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือ แผนเผชิญเหตุแต่เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ก็มักจะเป็นการแก้ไขไปตามสถานการณ์ หรือแบบคนละที่ สองที่ ทันตรงไหน ทำตรงนั้น แต่ไม่เป็นระบบหรือไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ประเด็นนี้ท่านฝากไว้ให้เป็นข้อคิดและข้อต้อง

นำไปแก้ไข สำหรับหน่วยงานที่ต้องประสาน
การปฏิบัติ ในการแก้ไขปัญหา

ท่านผู้ว่าฯ บอกอีกว่า ภัยพิบัติที่เกิดจาก
สภาพภูมิอากาศเป็นภัยที่สามารถคาดการณ์ได้
ล่วงหน้า นอกจากนั้น การรับมือก็มีแผนเผชิญ
เหตุการณ์อยู่แล้ว ดังนั้น ตัวแปรที่เป็นอยู่ก็คือ
ความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ที่จะดำเนินการแก้ไข
ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะต้องเตรียม
การรับมือก่อนเกิดเหตุ การเผชิญเหตุและการ
บูรณะหลังการเกิดเหตุ ต้องดำเนินการอย่าง
ต่อเนื่องเป็นระบบ ไม่ทำแบบตำข้าวสารกรอกหม้อ

การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
การดำเนินการแก้ไขปัญหายุติพิบัติในพื้นที่
ก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะเป็นฐานข้อมูล หรือ
ฐานความรู้ ให้กับผู้ที่มารับหน้าที่ปฏิบัติต่อ
ในภายหลังได้นำไปบริหารจัดการได้ถูกต้อง
หรือนำไปต่อยอดได้ ประเด็นนี้ของท่านผู้ว่าฯ
ก็คือเรื่องของการจัดการความรู้ (Knowledge
Management) นั่นเอง

จะว่าไปแล้ว การทำงานของราชการ
จะขาดเรื่องของการจัดการความรู้นี้อยู่มาก เท่านั้น
ยังไม่พอการหมุนเวียนโยกย้าย
ข้าราชการก็เกิดขึ้นเป็นประจำ
เพราะฉะนั้นความรู้ความเข้าใจใน
การแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ก็มักจะ
ติดตัวคนไป คนมาใหม่ก็มาศึกษา
กันใหม่ มาแก้ปัญหาเฉพาะหน้ากัน
ใหม่ เป็นวัฏจักรอย่างนี้เรื่อยไป
จึงเป็นการเกิดปัญหาอย่างที่ท่านผู้ว่าฯ
ว่าเป็นการตำข้าวสารกรอกหม้อ
ซึ่งคงไม่เป็นเรื่องที่เกินเลยจนเกินไป

เทคนิคเฉพาะตัว

กล่าวได้ว่า การถอดประสบการณ์
ของผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนใหญ่จึงเป็นการ
ศึกษาถึงเทคนิคเฉพาะตัวที่ใช้ในการแก้ไข
ปัญหา ท่านผู้ว่าฯ ยังบอกอีกว่า ถ้าหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเรื่องใดก็แล้วแต่
ดำเนินการไปตามระบบ เป็นไปตามแผนงาน
ปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดน้อยลง เช่น เรื่องภัยแล้ง
การแก้ไขปัญหาน้ำเฉพาะหน้าก็ส่วนหนึ่ง โดยการ
จัดสรรแจกจ่ายน้ำ จัดทำฝนเทียม แต่การแก้ไข
ปัญหาระยะยาว ก็ต้องมีการศึกษาระบบ ศึกษา
บริบทของพื้นที่ หาแนวทางกักเก็บน้ำ โดยการ
ประสานแผนงานทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค
และส่วนกลาง เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นไป
อย่างยั่งยืน

ถอดหลักคิดหลักการทำงานของผู้ว่าฯ เมืองนครศรีธรรมราช

“ถ้าชาวบ้านถูกน้ำท่วม ผู้ว่าฯ ก็ต้อง
อยู่กับน้ำท่วมเหมือนชาวบ้าน”

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสภาพน้ำท่วม

หลักคิดการทำงานของท่านผู้ว่า ฯ พี่ระศักดิ์ หินเมืองเก่า สะท้อนมาจากประโยคสั้น ๆ ข้างต้น ถ้าชาวบ้านเดือดร้อนเรื่องอะไรก็ตาม คนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดก็ต้องร่วมทุกข์ และหาทางบำบัด บัดเปาทุกข์ของชาวบ้าน ดังเช่นที่ท่านได้เป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมก็คือ ลงไปบัญชาการในพื้นที่ ที่น้ำท่วม หรือ ถ้าศาลากลางจังหวัดอยู่ในพื้นที่น้ำท่วม ก็ต้องให้ท่วม เหมือนบ้านชาวบ้าน ไม่ใช่มีห่วงป้องกันแต่ศาลากลางจังหวัด หรือแม้แต่จนผู้ว่าราชการจังหวัด ก็น้ำท่วมได้เหมือนชาวบ้าน

สร้างความเชื่อถือศรัทธา

ท่านผู้ว่า ฯ ให้หลักคิดการทำงานในฐานะเป็นผู้นำว่า **ต้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อถือ ประชาชนศรัทธา** โดยการสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจความต้องการของประชาชน คือ ประชาชนต้องการชีวิตที่ดีกว่า

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมแจกจ่ายสิ่งของแก่ผู้ประสบภัย

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสภาพน้ำท่วม

ชีวิตที่สงบสุข และต้องการความเป็นธรรม การเอาความต้องการของประชาชนมาเป็นเป้าหมายในการทำงานจะทำให้ตำแหน่งหรือสถาบันผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา จากประชาชน

ห้วงมังกู ท้ายมังกร

สำนวนไทยนี้ มักจะเขียนผิดเป็น ห้วงมังกู ท้ายมังกร แต่ถ้าจินตนาการหรือแปลความหมาย ก็จะออกทำนองเดียวกัน คือ เป็น

ลักษณะที่ไม่เข้ากัน ไม่กลมกลืนกัน มีหลายอย่างปนเปกันจนหมดงาม (พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525)

การทำงานในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น คนส่วนใหญ่มองว่าผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ อย่างเบ็ดเสร็จ แต่ในข้อเท็จจริงจะเห็นว่าระบบบริหารในปัจจุบัน

ยังไม่เชื่อต่อการทำงานแก้ไขปัญหของ
ประชาชนของผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงาน
ส่วนกลางส่วนใหญ่ยังไม่มอบอำนาจถึงจังหวัด
โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย
หลัก ในขณะที่ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเป็น
ผู้แทนของรัฐบาลกลางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ท่านผู้ว่าฯ มองว่าระบบบริหารงานของ
ผู้ว่าราชการจังหวัดปัจจุบันเปรียบไปก็คล้ายกับ
สำนวนที่ว่า “หิวมันกู ท้ายมันกร” ท่านมี
ความเห็น ว่า ควรกำหนดเรื่องอำนาจการบริหาร
งานภูมิภาคให้มีความชัดเจน และควรแจกแจง
ภารกิจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีความ
ชัดเจนกว่าในปัจจุบัน

อีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นความคาดหวังว่า
ผู้ว่าราชการจังหวัดคือผู้แทนของรัฐบาล
ในส่วนภูมิภาค แต่แท้จริงอำนาจการตัดสินใจ
ในการแก้ไขปัญหของผู้ว่าราชการจังหวัดกลับมี
ข้อจำกัดอยู่มาก ท่านยกตัวอย่างเช่น การจะทำ

MOU มอบทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนกับ
ประเทศบ้านพี่เมืองน้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดไทย
ไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะอำนาจตัดสินใจ
อยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนั่นเอง
แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดของประเทศเพื่อนบ้าน
สามารถตอบรับได้เลยอย่างนี้ เป็นต้น

นักการเมืองไม่ใช่ปัญหา

ท่านฝากแง่คิดถึงนักปกครองรุ่นหลังๆ ว่า
ผู้ว่าราชการจังหวัดกับนักการเมืองต้องอยู่
ด้วยกันได้ด้วยมิตรจิต มิตรใจ หรือให้เกียรติ
ซึ่งกันและกัน และผู้ว่าราชการจังหวัดต้อง
ยึดหลักการ คือ การบริหารใช้กับการทำงาน
แต่การปกครองใช้กับคน การปกครองที่ดี
คือผู้ถูกปกครองไม่รู้ว่าตนเองถูกปกครอง
นั่นคือ เอาใจเขา มาใส่ใจเรา ไม่หักท้าว
ข่มเหง ด้วยการใช้อำนาจปกครองแต่เพียง
อย่างเดียว

นายพินิจ หาญพาณิชย์
ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

บุกรุกทรัพยากรจากกองขยะของเมืองปากน้ำ

“สองคนยลตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม
คนหนึ่งตาแหลมคม เห็นดวงดาวอยู่พราวพราย”

ปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีว่า
ในเมืองและชุมชนใหญ่ ๆ มีปัญหา
ปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวน
ประชากร วิธีการดำเนินชีวิตและ
ความเจริญที่เข้ามา ส่งผลให้การ
บริหารจัดการขยะมีความยุ่งยาก
ซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย

จังหวัดสมุทรปราการ เป็น
เมืองอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม
มีจำนวนประชากรหนาแน่น และมี

การขยายตัวของความเป็นเมืองในอัตราที่สูง ประกอบกับการเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านคมนาคมขนส่ง
และโลจิสติกส์ที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้จังหวัดสมุทรปราการต้องเผชิญกับปัญหาขยะมูลฝอย
ที่เกิดจากกิจกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ สะสมมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยในแต่ละวันมีปริมาณ

รูปไฟไหม้กองขยะบ้านแพรวกษา จ.สมุทรปราการ

ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1,910.73 ต้น/วัน แต่จังหวัดมีขีดความสามารถ ในการกำจัดเพียง 1,550.45 ต้น / วัน ส่งผลให้ มีปริมาณขยะตกค้างจำนวน 360 ต้น / วัน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญจำเป็นเร่งด่วน และทำลายความสามารถของผู้บริหาร เป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะบริหารจัดการขยะ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยที่ดีของ ประชาชน

ปรากฏการณ์

เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2557 จังหวัด สมุทรปราการ ตกเป็นข่าวโด่งดังครึกโครมไปทั่ว ประเทศ จากข่าวไฟไหม้บ่อขยะแพรกษา ทำให้ เกิดกลุ่มควันลอยไปไกลในรัศมีหลายกิโลเมตร สร้างความเสียหายในวงกว้าง ส่งผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ชีวิตและความเป็นอยู่ ของประชาชน ซึ่งปัญหาในลักษณะดังกล่าว ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในคราวนั้น นายพินิจ หาญพาณิชย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก้ไขปัญหา โดยการระดมสรรพกำลังจาก ทุกภาคส่วน ทั้งทรัพยากร เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ กว่า 2,500 นาย ช่วยกันทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำไม่เห็นแก่ ความเหน็ดเหนื่อย โดยใช้เวลาถึง 7 วัน จึงสามารถทำให้เหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะ สงบลงได้

ก่อนหน้านี้ คงไม่มีใครคาดคิดว่าจะ เกิดไฟไหม้บ่อขยะและเมื่อไหม้เสร็จแล้วจะเกิด

ผลกระทบมากมายเพียงใด และคงไม่ใช่เฉพาะ ที่เมืองสมุทรปราการที่เป็นเมืองอุตสาหกรรม ดั้งเดิมของประเทศ ปัจจุบันการจัดเก็บขยะ (ที่จริงคือการทิ้งขยะ) ของพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ก็ ยังเป็นลักษณะคล้ายคลึงกัน คือขบวนการไป จบลง ณ หลุมขยะมหิมา แล้วปล่อยให้ เป็น หน้าที่ของธรรมชาติ ในการบำบัดรักษาตัวเอง ต่อเมื่อมีการสะสมและหมักหมมเป็นระยะเวลา นาน ก็จะเกิดกระบวนการเกิดแก๊สมีเทนอยู่ภาย ใต้กองขยะมหิมานั้น แล้ววันหนึ่งเมื่อมีปัจจัย องค์ประกอบที่พอดีก็เกิดประกายไฟ โดยธรรมชาติ เกิดการลุกไหม้และเกิดกลุ่มควัน มากมายมหาศาลขึ้น เหมือนจะบอกว่าถึงเวลา ที่ต้องจัดการกับปัญหากันได้แล้ว

สองคนยลตามช่อง

เมื่อวันจันทร์ที่ 16 มีนาคม 2558 คณะทำงานของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้เดินทางไป จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ขยะของจังหวัด ซึ่งบังเอิญเป็นวันที่ครบรอบ การเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้กองขยะครบ 1 ปีพอดี

นายพินิจ หาญพาณิชย์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ให้เกียรติคณะทำงาน เข้าพบเพื่อรับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะ จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อฟังจบ ก็ทำให้นึกถึงภาพยนตร์กลอนที่ว่า “สองคนยล ตามช่อง คนหนึ่งมองเห็นโคลนตม คนหนึ่ง ตาแหลมคม เห็นดวงดาวอยู่พราวพราย” ซึ่ง

แปลมาจากภาษาอังกฤษ คือ “Two folks look through same hole, one sees mud, one sees stars” โดย Frere Helaire บาทหลวงชาวฝรั่งเศส

เหตุที่คิดถึงภาพยกलन्दงกล่าว เพราะท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้พูดให้ฟังถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะของจังหวัดในปัจจุบัน ฟังแล้วก็ให้เกิดความรู้สึกว่า มุมมองต่อปัญหาที่แตกต่างกันก็ทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ต่างกัน คือท่านผู้ว่าฯ กำลังจะบอกว่าภูเขาขยะนี้คือ “ขุมทรัพย์”

“ขยะ” ที่ผู้คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสิ่งไม่มีประโยชน์ น่ารังเกียจและถูกทิ้งทับถมกันวันแล้ว วันเล่า จนสูงเป็นภูเขาเลากามองไกลๆ ให้คิดว่า สมุทรปราการนี่ก็มีลูกเนินภูเขาเหมือนกัน แต่ใครคงไม่คาดคิดว่า เนินเขาขยะขนาดใหญ่นั้น คือขุมทรัพย์ ใต้ครับคือขุมทรัพย์ ไม่ได้เขียนผิด

รูปป้ายห้ามทิ้งขยะที่ปักอยู่บนเนินเขาขยะ

เนินขุมทรัพย์

หลังอาหารกลางวัน คณะทำงานของสถาบันดำรงราชานุภาพได้เดินทางไปยังเนินเขาขยะในพื้นที่ตำบลแพรกษาใหม่ แรกเห็นก็ดังที่ว่า คือ เนินเนินเขาชัดๆ มองไกลๆ ไม่เห็นว่าจะมีขยะอะไรเลย เห็นแต่รถบรรทุกวิ่งขึ้นลงตามถนนที่คดเคี้ยวไปตามลูกเนิน ต่อเมื่อเข้าไป

รูปภูเขาขยะของจังหวัดสมุทรปราการ ที่สะสมมาเกือบ 20 ปี

ใกล้ ๆ จึงเห็นว่าเป็นภูเขาขยะที่เต็มไปด้วยพลาสติกมากมายในขนาดที่ว่า คำนวณไม่ถูกต้องมหาศาลจริง ๆ ภายหลังจึงรู้ว่า ที่นี้คือบ่อขยะที่มีการทิ้งทับถมกันมาแล้วกว่า 20 ปี ทับถมกันสูงมากกว่าตึกสิบกว่าชั้น เมื่ออยู่ด้านบนจะมองเห็นวิวทิวทัศน์ข้างล่างราวกับเป็นจุดชมวิวของเมือง

ทำไมถึงบอกว่า เนินเขาขยะนี้คือชุมชนทรัพย์ (ขณะที่หลายๆ คนเห็นว่าเป็นบ่อขยะน่ารังเกียจ) เพราะปัจจุบันภายใต้การบริหารการแก้ไขปัญหามาของผู้นำฯ พินิจ หาญพานิชย์ ท่านได้ส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพพร้อมทั้งเทคโนโลยีและทุน ที่สำคัญคือความมุ่งมั่นร่วมกันในการแก้ไขปัญหามาของจังหวัดเข้าพิจารณาแปรขยะเป็นเงิน ที่จริงในเบื้องต้นนี้

น่าจะเรียกว่า แปรขยะเป็นทุนเพราะในการแก้ไขปัญหามาของนั้น ไม่ใช่เรื่องขยะ ๆ แต่เป็นเรื่องที่ต้องเอาหัวใจเข้าสู่ เพราะการที่จะเข้าไปจัดการกับภูเขาขยะขนาดมหึมานั้น ไม่ได้สู้ด้วยมือเปล่า แต่ต้องลงทุนด้วยทุนจำนวนมหาศาล ๆ กับกองขยะเช่นกัน เท่าที่ทราบในเบื้องต้นเอกชนที่กล้าอาสาเข้ามาจัดการกับเนินขยะนี้ลงทุนไปแล้วอย่างต่ำที่สุดประมาณ 2,000 ล้านบาท เมื่อได้ฟังแล้วอยากอุทานเป็นภาษาวัยรุ่นว่า “O M G” นี่แค่ทุนเริ่มต้น

ผู้ว่าราชการจังหวัดรบกับขยะ

ลองมาดูว่าผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการจัดการอย่างไรกับกองขยะที่กองเป็นภูเขา และ ทับถมกันมากกว่า 20 ปี

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดสมุทรปราการ

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ จำเป็น และเร่งด่วนในการหามาตรการแก้ไขปัญหามลพิษให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามมาตรฐานสากล เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างหลักประกันในการพัฒนาพื้นที่อย่างรอบด้าน และยั่งยืนในพื้นที่ต่อไปในอนาคต โดยท่านได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดสมุทรปราการ” หรืออาจเรียกง่าย ๆ ว่า บอร์ดขยะ (Waste solutions board) ขึ้น เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2557 และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการชุดดังกล่าว เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2557 เพื่อหารือแนวทางการปฏิบัติ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติโดยให้ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ.2557 และแนวทางการบริหารจัดการ 10 ประการตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้

สำหรับการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบนั้น แม้ว่าจังหวัดสมุทรปราการจะเป็นหนึ่งในพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่น่าเป็นห่วงเป็นลำดับต้น ๆ ของ

ประเทศ ซึ่งจะต้องดำเนินการตาม Road Map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 โดยเป็นพื้นที่เป้าหมายตามแนวทางการดำเนินงานระยะเร่งด่วน 6 เดือน จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครปฐม สระบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ แต่การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจังหวัด ไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินการแก้ไขและบริหารจัดการจากภาครัฐแต่อย่างใด ดังนั้น จังหวัดจึงได้กำหนดมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัด โดยการประยุกต์รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสมตาม Road Map รูปแบบ Model L ดังนี้

1. เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง

ในการประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดสมุทรปราการหรือบอร์ดขยะ เมื่อวันที่

รูปถังเก็บขยะชนิดแยกประเภท

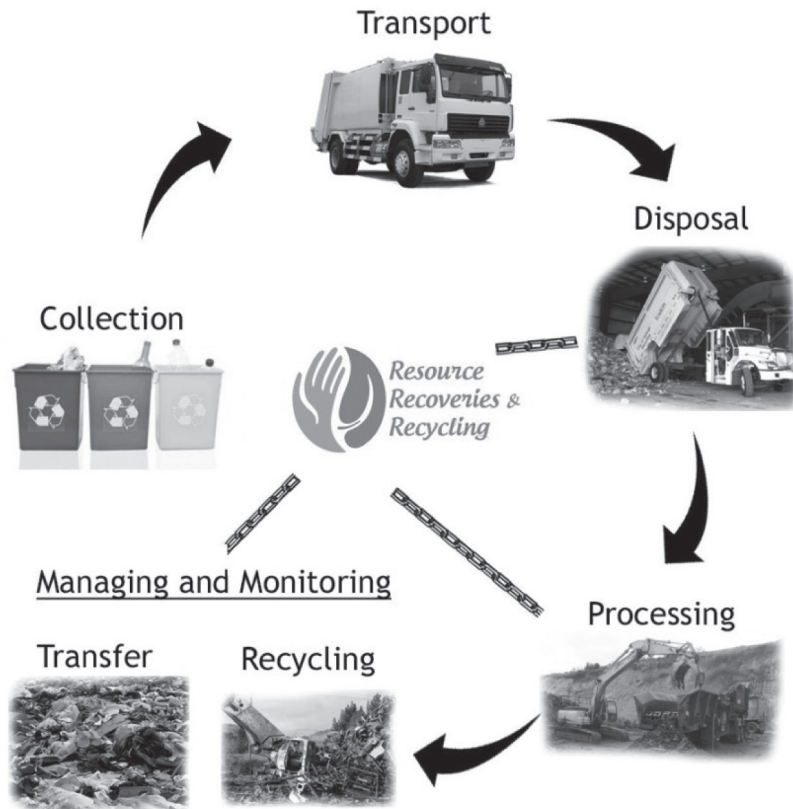
รูปรถขนขยะที่เสริมอุปกรณ์แยกขยะแบบไทยๆ

1 ตุลาคม 2557 ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ได้มอบหมายให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 48 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยทั้งพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการ ต้องกำหนดให้มีมาตรการในการ คัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางที่มีการจัดเก็บ รวมถึงต้องมีการคัดแยกขยะพิษหรือของเสียที่ เป็นอันตรายต่อชุมชนออกจากขยะมูลฝอย ทั่วไป

2. การจัดการขยะแบบศูนย์รวม

โดยทำการตรวจสอบสถานที่ที่สามารถ ดำเนินการจัดเก็บหรือฝังกลบขยะในพื้นที่ที่ยังมี สถานภาพการดำเนินการที่ถูกต้อง และระงับ การดำเนินการในพื้นที่ที่มีการดำเนินการไม่เป็น

ไปตามระเบียบมาตรฐาน เพื่อคัดเลือกและ กำหนดเป็นพื้นที่สำหรับการดำเนินการในการ กำจัดหรือจัดเก็บขยะ ที่มีความชัดเจน โดยใน ปัจจุบันคงเหลือพื้นที่ในการจัดเก็บและกำจัด ขยะแบบฝังกลบเพียงแห่งเดียวในจังหวัด สมุทรปราการ ได้แก่พื้นที่ของ บริษัท อีสเทิร์น เอ็นเนอร์ยี่พลัส จำกัด ขนาดพื้นที่ 161 ไร่ ตั้งอยู่ ณ ต.แพรกษาใหม่ อ.เมืองสมุทรปราการ ศักยภาพรองรับขยะปริมาณ 1,300 ตัน ในการ รองรับขยะมูลฝอยทั้ง 6 อำเภอภายในจังหวัด สมุทรปราการ โดยขยะส่วนเกินจำนวนกว่า 300 ตันต่อวัน จากพื้นที่อำเภอบางบ่อ จังหวัด ได้ดำเนินการจัดส่งไปทำลายโดยวิธีฝังกลบ ณ บ่อขยะในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

แผนภาพกระบวนการกำจัดขยะมูลฝอย

3. การกำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหาในระยะยาวนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการพิจารณาเห็นว่ากรณีปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาใหญ่ซึ่งในระยะยาวจำเป็นต้องมีการลงทุนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ซึ่งการลงทุนดังกล่าวจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการที่สูงมากและหากรวมถึงต้นทุนในการบริหารจัดการระบบแล้วย่อมต้องเป็นภาระทางงบประมาณผูกพันที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคต

ดังนั้น จังหวัดจึงได้พิจารณาแนวทางการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเข้าเป็นแนวร่วมในการบริหารจัดการปัญหาขยะอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยผลักดันให้มีการจัดตั้ง**โครงการสร้างศูนย์บริหารจัดการขยะครบวงจร** โดยมีเอกชนผู้สนใจเข้าลงทุนในพื้นที่จังหวัดฯ จำนวน 3 ราย ได้แก่ พื้นที่ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ บริษัท อีสเทิร์น เอ็นเนอร์ยี่พลัส จำกัด และพื้นที่ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จำนวน 2 ราย ได้แก่ บริษัท อินทานิยม กรีนพาวเวอร์ จำกัด และบริษัท สมุทรปราการ รีนิวเอเบิล เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด ซึ่งทั้ง 3 บริษัทได้ให้ความสนใจที่จะ

ดำเนินการจัดสร้างโรงงานคัดแยกขยะเพื่อผลิตเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel), โรงงานผลิตน้ำมันจากพลาสติก ,โรงงานปุ๋ยชีวภาพ, โรงงานบำบัดน้ำเสียจากขยะ และโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง RDF โดยในรายชื่อของบริษัท อีสเทิร์น เอ็นเนอร์ยีพลัส จำกัด ได้รับการอนุญาตจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการทำสัญญาเทรดเดอร์กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และอยู่ระหว่างการขออนุญาตก่อสร้าง คาดว่าจะสามารถเริ่มดำเนินการได้ในช่วงปลายปี 2559 โดยคาดว่าจะใช้เงินลงทุน

โครงการประมาณ 2,000 ล้านบาท ส่วนอีก 2 บริษัท อยู่ระหว่างการขอใบอนุญาตการดำเนินการจากคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานในการนำขยะมาเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า

ทั้งนี้ระบบการกำจัดและบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามโครงการดังกล่าวต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน กฎหมายด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมกำหนด และตาม Road Map การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย รูปแบบ Model L ดังกล่าวข้างต้น

แผนภาพอาคารโรงงานสำหรับการกำจัดขยะอย่างเป็นระบบ

รูปขยะที่แปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่ง

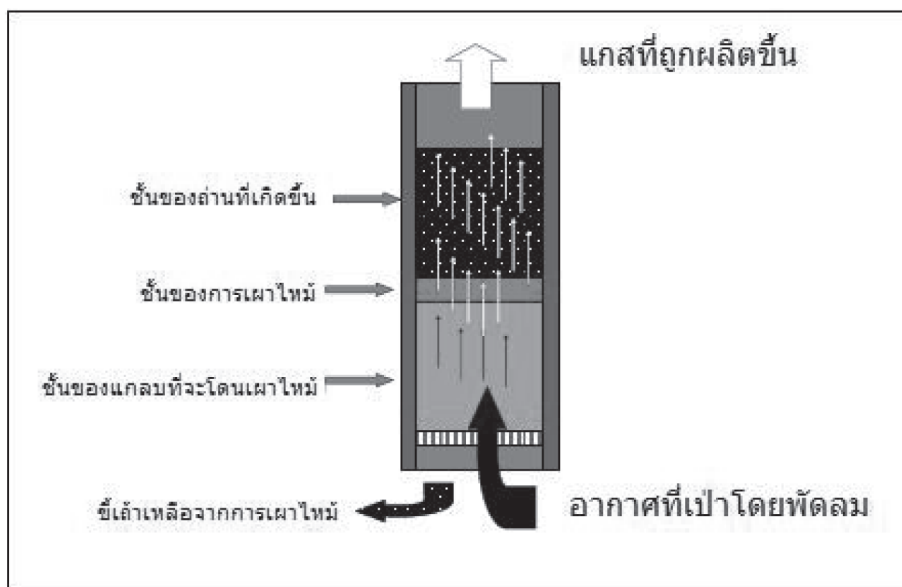
ขยะที่ไม่ใช่ขยะ

กล่าวได้ว่า แท้จริงแล้ว ขยะหาใช้ของเหลือทิ้งที่ไร้ค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสูงขึ้นเรื่อยๆ และเชื้อเพลิงที่ผลิตจากฟอสซิลหาได้ยากขึ้นในอนาคต การแปลงขยะให้เป็นพลังงานจึงเป็นช่องทาง

ที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบหลัก คือ

1. การใช้เป็นเชื้อเพลิงแข็งโดยตรง
2. การใช้เป็นเชื้อเพลิงแข็งโดยตรงโดยผ่าน

การแปรสภาพ (Refuse Derived Fuel : RDF)

แผนภาพหลักการเปลี่ยนขยะให้เป็นเชื้อเพลิงก๊าซ

รูปเครื่องผลิตน้ำมัน/ไฟฟ้าจากขยะพลาสติกและชีวมวล

3. การเปลี่ยนขยะให้เป็นเชื้อเพลิงก๊าซ ตามกระบวนการแก๊สซิฟิเคชัน (Gasification)

4. การเปลี่ยนขยะให้เป็นเชื้อเพลิงเหลว โดยผ่านกระบวนการไพโรไลซิส (Pyrolysis)

ในด้านกระบวนการสร้างมูลค่าให้ขยะ กลายเป็นทรัพย์สิน มีกระบวนการขั้นตอนที่น่าสนใจมาก ซึ่งเราจะพบว่า ขยะนี้มีคุณค่าที่เป็นมูลค่าตลอดกระบวนการ ในที่นี้ ขอนำเสนอ มูลค่าหลัก ๆ ที่ดำเนินการได้ คือ

1. ขยะที่เป็นพลาสติก ยางรถยนต์เก่า สามารถนำไปผลิตเป็นน้ำมันไพโรไลซิส ซึ่งกระบวนการขั้นแรกจะมีองค์ประกอบทั้งน้ำมัน

แก๊สเชื้อเพลิง และคาร์บอนแบล็ค ในส่วนที่เป็นน้ำมันก็จะมีการประกอบทั้งน้ำมันเบนซิน ดีเซล น้ำมันก๊าด และน้ำมันเตา

2. เปลี่ยนขยะมูลฝอยอื่น ๆ ให้เป็นพลังงานความร้อนหรือเชื้อเพลิงของ RDF ใช้ในการผลิตไฟฟ้าจากขยะ

3. ผลิตเม็ดสารปรับปรุงสภาพดินจากขยะชีวภาพ สำหรับต้นไม้ประเภทไม้ดอกไม้ประดับ หรือต้นไม้ที่ใช้บริโภค

4. ผลิตก๊าซที่ใช้ประโยชน์ในการหุงต้ม (ก๊าซมีเทน)

5. ผลิตน้ำยาจุลินทรีย์ชีวภาพ (EM)

2. สร้างรูปแบบการบริหารจัดการ
“ขยะใหม่”

1) จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอย
ทั่วไปที่ต้นทาง

2) คัดแยกของเสียอันตรายออก
จากขยะมูลฝอยทั่วไป และเก็บรวบรวม
ณ สถานที่เก็บรวบรวมของจังหวัด และส่งไปกำจัด
ยังสถานที่กำจัดของเอกชน

3) จัดระบบการบริหารจัดการ
ขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน และแปรรูปไปเป็น
พลังงาน เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า

4) ปรับปรุงบ่อฝังกลบให้ถูกต้อง
ตามหลักวิชาการเพื่อเพิ่มระยะเวลาการใช้งาน

3. วางระเบียบ มาตรการการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

1) ออกระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสีย
อันตราย และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

2) จัดทำแผนแม่บทในการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

4. สร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างวินัย
ให้กับประชาชน โดยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์
ให้ความรู้ ปลุกจิตสำนึก สร้างความตระหนักให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
ตั้งแต่การลด คัดแยกที่ต้นทาง จนถึงการกำจัด
ขั้นสุดท้าย ตลอดจนลดการใช้ถุงพลาสติกและ
หันมาใช้วัสดุอื่นแทน ซึ่งต้องมีการดำเนินการ
เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และโดยสม่ำเสมอ

ผลการแก้ไขปัญหา “ประชาชนมีคุณภาพ ชีวิตดี มั่งคั่ง ยั่งยืน”

หลังจากที่ท่านผู้ว่า ฯ ได้ทำงานอย่าง
หนัก ร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะ
ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา
ได้ทั้งหมด แต่ถือว่าท่านได้ให้ความสำคัญใน
การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาด้วยความมุ่งมั่น โดยมี
การกำหนดนโยบาย แนวทาง และรูปแบบใน
การบริหารจัดการเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้เกิด
ผลดีต่อชุมชน ประชาชน และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ขยะตกค้างในพื้นที่ฝังกลบซึ่งเป็น
ที่ตั้งของโครงการฯ จะมีปริมาณลดลงอย่าง
ต่อเนื่องในระยะยาวเนื่องจากการทยอย
ดำเนินการกำจัดอย่างถาวรจากการนำไป
เปลี่ยนสภาพเป็นเชื้อเพลิงและพลังงานงาน
ไฟฟ้า รวมถึงผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น ๆ

2. จังหวัดสมุทรปราการมีหลักประกัน
ในการแก้ไขและบริหารจัดการปัญหาขยะ
มูลฝอยในพื้นที่ในระยะยาว โดยคาดว่าจะ
ศักยภาพการดำเนินงานของโครงการฯ
จะสามารถรองรับการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น
ต่อวันภายในจังหวัดสมุทรปราการ ในอัตรา
ปัจจุบัน (ประมาณ 1,900 ตัน/วัน) ได้อีกไม่น้อย
กว่า 5 ปี

3. ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด
(GPP) ของจังหวัดเพิ่มขึ้นจากอัตราการจ้างงาน
และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการ ฯ

4. คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของประชาชนและชุมชนโดยรอบพื้นที่ฝั่งกลบขยะดีขึ้นเนื่องจากปัญหามลพิษของบ่อขยะได้รับการบรรเทาลง จากกระบวนการกำจัดขยะของโครงการ ฯ ที่ใช้วิธีการเปลี่ยนรูปของขยะทดแทนวิธีการฝังกลบ รวมถึงมาตรฐานการบริหารจัดการที่จะดีขึ้นตามข้อกำหนดและกฎหมายควบคุมการดำเนินงานของบริษัท ฯ ผู้ดำเนินโครงการที่จะต้องปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหา

1. ภาครัฐควรปรับมาตรการด้านกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น รวมถึงให้การสนับสนุนมาตรการด้านภาษีหรือการส่งเสริมการลงทุนแก่ภาคเอกชนที่ประกอบกิจการซึ่งมีลักษณะเป็นคุณหรือส่งผลดีต่อการแก้ไขหรือลดภาระปัญหาด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจและส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการลงทุนในกิจการประเภทดังกล่าวมากขึ้นซึ่งจะสามารถแบ่งเบาภาระทางงบประมาณในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภาครัฐได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ในการจัดทำโครงการเพื่อใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ในลักษณะที่เป็นการอุดหนุนหรือสนับสนุนการดำเนินการลักษณะต่าง ๆ ร่วมกับภาคเอกชน

ทั้งนี้เพื่อร่วมดำเนินโครงการที่ส่งผลดีต่อพื้นที่และประชาชนในภาพรวมควบคู่ไปกับการสร้างผลกำไรในส่วนของคุณได้ เพื่อให้การบริหารจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปโดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และมีความยั่งยืน

บทสรุป

จังหวัดสมุทรปราการ ถือว่าเป็น 1 ใน 6 จังหวัดที่เป็นพื้นที่วิกฤติในเรื่องปัญหาขยะมูลฝอย ที่สะสมกันมายาวนาน และแก้ไขได้ยาก ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความมุ่งมั่น และทุ่มเท ในการเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหา ซึ่งท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ นายพินิจ หาญพาณิชย์ ได้ใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นเฉพาหน้า ท่านได้ระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามาช่วยเหลือ ทั้งภาคเอกชน ภาคราชการ และประชาชน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ลุล่วงไปได้รวดเร็ว และเมื่อหลังจากเกิดภัยพิบัติแล้ว ท่านก็ได้

กำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อช่วยกันในการวางแผนรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากที่สุด คือการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในการลดปริมาณขยะ การใช้ซ้ำ การแยกประเภทขยะ แล่งกำเนิด รวมทั้ง การแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับไปใช้ใหม่ ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้ขยะกลายเป็นทรัพยากรมหาศาลได้ไม่ยาก หากทุกคนเริ่มตั้งแต่วันนี้ จากขยะกลายเป็นขุมทรัพย์ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริงอีกต่อไป

รูปเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร ทำการฉีดน้ำดับเพลิงที่ลุกลามไหม้กองขยะขนาดใหญ่

ร้อยตำรวจโทอาทิตย์ บุญญะโสภิต
ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร*

นวัตกรรมกู้เรื่อน้ำมันล่มที่มหาชัย

รูปเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการกู้เรื่อน้ำมัน

เหตุการณ์เรื่อน้ำมันล่มที่ปากอ่าวมหาชัย เป็นข่าวใหญ่ที่เกิดขึ้นช่วงเย็น ๆ ของวันจันทร์ ที่ 7 เมษายน 2557 ก่อนจะถึงสงกรานต์ไม่กี่วัน ถ้าลำพังเรื่อล่มจมทะเล คำถามก็คงจะมีเพียงแค่“...แล้วมีใครเป็นอะไรบ้าง” แต่เหตุการณ์เรื่อล่มในครั้งนี้เป็นเรื่อบรรทุกน้ำมันเครื่องเก่า

ซึ่งเมื่อล่มแล้วก็มีคราบน้ำมันทะลักออกมาส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวบ้านในละแวกใกล้เคียง ตลอดจนความกังวลไปถึงความปลอดภัยของอาหารทะเลจากอ่าวมหาชัย เหตุการณ์นี้จึงเป็นประเด็นที่สื่อมวลชนและสังคมให้ความสนใจ

*ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

รูปเจ้าหน้าที่จุดที่เรือจม และมีถังน้ำมันลอยโผล่ขึ้นมา

วันนั้นบริเวณปากอ่าวมหาชัย เป็นวันที่มีคลื่นลมแรง เรือประมงหลายลำที่ลอยลำอยู่กลางทะเลใกล้ชายฝั่งมหาชัย ต่างมุ่งหน้าเข้าหาฝั่งเพื่อหลบพายุ เช่นเดียวกับ “เรือณภสินธุ์” ซึ่งเป็นเรือเหล็กบรรทุกน้ำมันเครื่องใช้แล้วประมาณ 8,000 ลิตร ซึ่งตัวเรือเองกำลังมีปัญหาเรื่องวาล์วของเครื่องยนต์จึงเร่งรีบมุ่งหน้าเข้าฝั่งมหาชัย เพื่อซ่อมวาล์วที่ขัดข้องของเรือ แต่โดยไม่คาดคิดกระแสลมแรงได้พัดคลื่น น้ำทะเลได้เข้าสู่ท้ายเครื่อง ลูกเรือได้พยายามสูบน้ำออก แต่ก็ไม่ทันการณ์ เรือค่อย ๆ จมลงบริเวณปากอ่าวมหาชัย ห่างจากทุ่นปากร่องน้ำท่าจีนไปทางทิศตะวันตกประมาณ 2 ไมล์ หรือที่ละติจูด 13 องศา 29.1 ลิปดาเหนือ ลองติจูด 100 องศา 21.4 ลิปดาตะวันออก แต่โชคดีที่ลูกเรือทั้งหมดปลอดภัยจากการช่วยเหลือของเรือประมงด้วยกัน

เมื่อเรือจมลงน้ำมันเครื่องเก่าที่บรรทุกมาได้ทะลักล้นออกจากตัวเรือลอยขึ้นมาเหนือผิวน้ำ เพราะการปิดฝาถังเก็บน้ำมันไม่แน่นหนาพอ ทำให้คราบน้ำมันแผ่กระจายออกจากจุดที่เรือล่มและแพร่ขยายออกไปไกลเรื่อย ๆ ตามกระแสลมที่พัดแรง นั้นหมายความว่ามีความใหญ่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องรีบเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้ลูกหลานบานปลาย

รูปบริเวณที่เกิดคราบน้ำมัน

รูปคราบน้ำมันที่แพร่กระจายมาถึงชายฝั่ง

เหตุเกิดที่ปากอ่าว

แม้ว่าเหตุการณ์เรือน้ำมันล่มที่ปากอ่าวมหาชัย ถ้าเปรียบเทียบกับเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหลออกจากท่อของเรือขนถ่ายน้ำมันที่จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556 ที่ทำให้น้ำมันดิบรั่วไหลลงสู่ทะเลถึง 50 ตัน แพร่กระจายเป็นวงกว้าง กว่า 9 ตารางกิโลเมตร เหตุการณ์ปากอ่าวมหาชัยก็ดูจะเป็นเรื่องเล็กน้อย อีกทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาก็แตกต่างกัน เพราะขนาดของปัญหาแตกต่างกัน และที่เห็นชัดเจนก็คือเทคโนโลยีที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา เพราะเรือขนส่งน้ำมันที่สมุทรสาครเป็นเรือประมงขนาดเล็ก ดัดแปลงเป็นเรือบรรทุกกากน้ำมัน ที่มีความยาวเพียง 16 เมตร กว้าง 4.5 เมตร ความลึกของเรือ 1.8 เมตร และความลึกที่จมลงไปในทะเลประมาณ 6.5 เมตร

แต่คราบน้ำมันเมื่อกระจายออกสู่สภาพแวดล้อม ที่มีน้ำเป็นตัวนำนั้น ก็สามารถส่งผลกระทบต่อเชิงลบให้เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดขึ้นไม่ไกลจากชายฝั่ง กรณีนี้เหตุเกิดจากชายฝั่งประมาณ 4 กิโลเมตร และเป็นช่วงที่ลมพัดขึ้นจากใต้สู่ทิศเหนือ ดังนั้นพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบแน่นอนคือชายฝั่งมหาชัย ซึ่งอยู่ใกล้จุดเกิดเหตุมากที่สุด

สุปรีย์ตำรวจโทอาทิตย์ บุญญะโสภิต ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร เดินทางตรวจสอบจุดเกิดเหตุ

ทันทีที่เกิดเหตุ ได้มีการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามสายงานของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงได้รุดไปดูสถานที่เกิดเหตุภายในวันเดียวกัน เพื่อบัญชาการแก้ไขปัญหามิให้เกิดผลกระทบลุกลาม แต่เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวลมทะเลค่อนข้างแรง ทำให้คราบน้ำมันกระจายตัวไปอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งถึงชายฝั่งมีรัศมีกระจายตัวจากจุดเกิดเหตุประมาณ 7 กิโลเมตร

ผลกระทบที่เกิดในเวลาต่อมา คือ บริเวณชายฝั่งมีคราบน้ำมันเกาะกระจายอยู่บริเวณพื้นดิน เสาไม้และต้นไม้ กระจายอยู่ทั่วไป และบริเวณเขื่อนกันคลื่น ส่วนที่ลึกเข้าไปในคลองพบการกระจายอยู่เพียงเล็กน้อย สัตว์น้ำบางชนิดที่อาศัยบริเวณป่าชายเลนมีความเสียหายบางส่วน และสัตว์น้ำบางชนิดที่อาศัยบริเวณป่าชายเลน เช่น หอยแครง

รูปปูทะเลเป็นคราบน้ำมัน

หอยแมลงภู่ และสัตว์น้ำที่อยู่ในกระชังของเกษตรกรติดคราบน้ำมัน ทำให้เคลื่อนไหวไม่ได้ ส่วนสัตว์อื่นที่เคลื่อนไหวได้ เช่น ปลา ไม่พบความเสียหาย

ย้อนลำดับการแก้ไขสถานการณ์

- วันอังคารที่ 8 เมษายน 2557 ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร ร้อยตำรวจโทอาทิตย์ บุญญะโสภิต ออกเดินทางตรวจจุดเกิดเหตุและติดตาม การทำงานของเจ้าหน้าที่ “เรือเด่นสุทธิ” ซึ่งเป็นเรือขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมัน

รูปเรือเด่นสุทธิ

(Antipollution vessel) จากกรมเจ้าท่า ในการดำเนินการฉีดสารลดแรงตึงผิว (Oil Dispersant) ลงบนพื้นผิวทะเลที่มีคราบน้ำมันลอยอยู่เพื่อสลายคราบน้ำมัน โดยสารลดแรงตึงผิวจะช่วยให้คราบน้ำมันที่จับตัวเป็นก้อนสีดำ เกิดการแตกตัวเป็นโมเลกุลเล็กๆ และจะถูกย่อยสลายไปโดยแสงแดด การขจัดคราบน้ำมันบริเวณใกล้ฝั่งที่เรือไม่สามารถเข้าถึงได้ ใช้เรือยาง

ตรวจการณ์ทำการฉีดพ่นน้ำยาล้างจานทีโพ (Teepo Dishwasher) เพื่อทำการขจัดคราบน้ำมันที่กระจายตัวเป็นฟิล์มสีน้ำตาลในบริเวณใกล้ฝั่ง

- ในการป้องกันความเสียหายของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดินงดการถ่ายเทน้ำเข้าบ่อเพาะเลี้ยงจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย กรณีจำเป็นต้องถ่ายน้ำเข้าบ่อเลี้ยงจะต้องมีอุปกรณ์ป้องกันคราบน้ำมันซึ่งอยู่ด้านบนไม่ให้ปนเปื้อนเข้ามาในบ่อเพาะเลี้ยง การเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งคราบน้ำมันอาจจับตามตัวต้องกำจัดออกอย่างถูกวิธี แต่ทั้งนี้ เกษตรกรยังมีข้อกังวลจึงไม่เปิดประตูน้ำเข้าบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาครได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อหารือและกำหนดมาตรการแนวทางแก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือประชาชน และได้มีคำสั่ง จัดตั้งศูนย์ประสานการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบกรณีเรือบรรทุกน้ำมันอัปปางบริเวณปากอ่าวมหาชัย โดยบูรณาการหน่วยงาน

รูปเรือนกสินธุ์ได้รับการกู้มาพ้นน้ำ

ที่เกี่ยวข้องจัดตั้งศูนย์ประสานการช่วยเหลือในระดับจังหวัดและมีส่วนรับเรื่องการช่วยเหลือตั้งขึ้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ซึ่งอยู่ใกล้กับจุดเกิดเหตุ เพื่อรับการช่วยเหลือประชาชน และผู้ได้รับความเดือดร้อนจากกรณีเรือบรรทุกกากน้ำมันอัปปาง

- วันที่ 9 เมษายน 2557 เวลาประมาณ 14.00 น. เจ้าหน้าที่กู้เรือบรรทุกกากน้ำมันที่ล่มลากเข้าฝั่งได้สำเร็จ โดยวิธีการกู้เรือได้นำเอาถังเปล่า 200 ลิตร จำนวน 24 ใบ ไล่ลงไปในตัวเรือที่จมและเป่าลมเข้าไปในถังเพื่อไล่น้ำออกมา จากนั้นจะทำให้ตัวถังมีแต่อากาศ เกิดแรงลอยตัวทำให้เรือยกตัวลอยขึ้นมา และเมื่อ

รูปเรือที่กู้ขึ้นมาได้สำเร็จ แล้วทำการถ่ายน้ำมันและดูน้ำในห้องเครื่องออก

ตัวเรือโผล่จากน้ำก็จะทำการถ่ายน้ำมันและ
ดูดน้ำในห้องเครื่องออก และใช้เรือประกบลาก
เข้าสู่ปากแม่น้ำท่าจีน และสำนักงานเจ้าท่า
ภูมิภาคสาขาสมาทราครได้ดำเนินการร้องทุกข์
กล่าวโทษความผิดตามพระราชบัญญัติการเดิน
เรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2465 ตามมาตรา 119 ทวิ
(ห้ามมิให้ผู้ใด เท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใด ๆ
ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงใน
แม่น้ำลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลภายใน
น่านน้ำไทยอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อ
สิ่งมีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมหรือเป็นอันตราย)

- คราบน้ำมันบริเวณปากชายเลน
ได้ทำความสะอาดโดยใช้น้ำยาทำความสะอาดฉีดพ่น
ร่วมกับใช้แผ่นซับคราบน้ำมัน (Absorbent pad)
สำหรับคราบน้ำมันเพียงเล็กน้อยได้ใช้วิธีตักเก็บ
ทำความสะอาดคราบน้ำมันที่ติดอยู่ริมฝั่ง
เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบสภาพความเป็นกรด
เป็นด่างของน้ำทะเล คุณภาพน้ำ พบว่าไม่มีปัญหา
สามารถเปิดประตูระบายน้ำได้ เพียงแต่กั้นแผ่น
กระดานด้านบนคันน้ำเพื่อไม่ให้ฟิล์มน้ำมันที่อยู่
เหนือน้ำเข้าไปในพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเท่านั้น

ภาพประกอบจากเว็บไซต์อื่นๆ และไม่ใช่อิทธิพลของมารีนเนอร์ไทย MarinerThai.Com | MarinerThai.Net
UN-AUTHORIZED Photos of MarinerThai.Com | MarinerThai.Net and searched by Google.Com

รูปเรือเด่นสุทธิ กรมเจ้าท่า ดำเนินการฉีดสารลดแรงตึงผิว

วิกฤตผ่านไปอย่างรวดเร็ว

การบูรณาการและระดมสรรพกำลังของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การแก้ไขปัญหา
เรือล่มดำเนินการมาเพียง 2 วัน พอวันพฤหัสบดี
ที่ 10 เมษายน 2557 ทุกอย่างก็เริ่มคลี่คลาย
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไปตรวจสอบ พบว่าไม่มี
คราบน้ำมัน แต่ในขณะปฏิบัติการ ก็มีปัญหา
ในการดำเนินการ คือ

- 1) ต้องหาวิธีการที่ทำให้คราบน้ำมัน
จำกัดอยู่ในวงแคบ พิจารณาสภาพของพื้นที่
ความเร็วของกระแสน้ำ กระแสลม สภาพอากาศ
และลักษณะทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
และค่อนข้างเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบ
จากคราบน้ำมันลอยเข้าไป เพราะบริเวณนี้
เป็นหมู่บ้านประมง

- 2) เหตุการณ์ในลักษณะนี้ กรณี
น้ำมันรั่วไหลลงสู่ทะเล แม้จะมีปริมาณการ
รั่วไหลของน้ำมันไม่มากแต่เป็นเรื่องที่
สื่อมวลชนให้ความสนใจสูง หากไม่มีการ
เตรียมความพร้อมที่ดีเพียงพอ ชาวสารที่ถูก
เผยแพร่ ออกสู่สาธารณะอาจทำให้เกิด

ความตื่นตระหนกของผู้รับฟังข่าวสาร
ส่งผลกระทบต่อการทำประมงชายฝั่ง
รวมทั้งเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ

เมื่อกรมควบคุมมลพิษได้ตรวจสอบ
การเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว และรายงาน
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน
ทราบ ว่าผลกระทบจากกรณีน้ำมันรั่ว
จากเรือบรรทุกน้ำมันจมปากอ่าวมหาชัย

รูปอาหารทะเลในตลาดมหาชัย

จังหวัดสมุทรสาครไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเล ค่าที่ตรวจวัดได้ในตะกอนดินยังมีค่าต่ำกว่าค่าที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำน้อยมาก และจากการติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนในเนื้อเยื่อหอยแมลงภู่และเพรียงหิน พบว่า ค่าปรอทในเนื้อเยื่อสัตว์น้ำไม่เกินมาตรฐานอาหารที่มีการปนเปื้อนของกระทรวงสาธารณสุข ค่าบีโตรเลียมไฮโดรคาร์บอน และค่าที่เกี่ยวข้องมีค่าอยู่ในช่วงเดียวกับการศึกษาอื่นๆ ในประเทศไทยก่อนเกิดเหตุการณ์

นวัตกรรมกู้เรือ

ความน่าสนใจของการแก้ไขปัญหานี้มีอยู่ประเด็นหนึ่งคือ การกู้เรือให้ลอยขึ้นมาวิธีการกู้ของจังหวัดสมุทรสาครคือ **ใช้ถังน้ำมันเปล่าขนาด 200 ลิตร เพียง 24 ถัง ก็สามารถกู้วิกฤตเรือล่มได้อย่างรวดเร็ว** โดยใช้หลักการของเรือดำน้ำ คือใช้ถังทั้ง 24 ใบ ใส่น้ำให้จมลงไปผูกกับเรือที่จมอยู่ แล้วใช้ลมเป่าเข้าไปในถังเพื่อไล่น้ำออกมา เมื่อถังทั้งหมดว่างเปล่าก็จะมีแรงพยุงลอยตัวขึ้นเหนือน้ำ จากนั้นจึงถายน้ำมันและดูน้ำในห้องเครื่องออกแล้วเอาเรือประบลากเรือบนกลิ้งกลับเข้าฝั่งบริเวณ

ปากแม่น้ำท่าจีน วิธีการนี้ไม่มีการจดลิขสิทธิ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน

ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหา

เมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไปแล้ว จังหวัดสมุทรสาครได้มีการทบทวนสรุปเรื่องการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นการป้องกันหรือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ควรให้ผู้ประกอบการแจ้งการขนย้ายน้ำมันจากจังหวัดต้นทางถึงจังหวัดปลายทางให้หน่วยงานในพื้นที่รับทราบ

2) ควรมีกฎหมายบังคับให้เจ้าของเรือหรือผู้รับจ้างกู้เรือ ต้องเสนอแผนการกู้เรือที่เหมาะสมให้พิจารณาอนุญาตก่อนดำเนินการ จะช่วยให้การกู้เรือทำได้ถูกต้องประหยัดปลอดภัย และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3) ควรผลักดัน สนับสนุน เพิ่มศักยภาพงานด้านการกู้เรือของประเทศไทย แม้ว่าปัจจุบันจะมีบริษัทเอกชนรับจ้างดำเนินการในเรื่องนี้หลายแห่ง แต่ศักยภาพในการกู้เรือของประเทศไทย ยังมีข้อจำกัดอีกมาก การกู้เรือขนาดใหญ่จำเป็นต้องว่าจ้างบริษัทจากต่างประเทศมาดำเนินการทำให้การกู้เรือล่าช้าเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ หากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นแกนในการผลักดันส่งเสริม สนับสนุนธุรกิจด้านการกู้เรือ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การขนส่งทางน้ำในประเทศไทยมีการพัฒนายิ่งขึ้น

4) การให้ข้อมูลสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสื่อมวลชนในพื้นที่เป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่อาจเลี่ยงได้ ผู้ให้สัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลต่อสื่อมวลชนที่กรณีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ควรได้รับการอบรมเทคนิคการให้สัมภาษณ์ หรือการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง จะช่วยให้ข้อมูลที่ถูกนำไปเผยแพร่ต่อมีความถูกต้อง เหมาะสม ตรงกับสถานการณ์ ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีอีกด้วย

ถอดหลักคิดการทำงาน ของผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร ร้อยตำรวจโทอาทิตย์ บุญญะโสภิต

**“ทำเรื่องใหญ่ ให้เป็นเรื่องเล็ก
ทำเรื่องเล็ก ไม่ให้เป็นเรื่อง
ไม่ทำเรื่องไม่เป็นเรื่อง ให้เป็นเรื่อง”**

ท่านผู้ว่าฯ บอกว่าท่านมีหลักคิดในการทำงานง่าย ๆ และสามารถใช้ได้ผล ไม่เพียงแต่ในเรื่องของการทำงานเท่านั้น ในชีวิตประจำวันของใครก็ตาม ถ้ายึดถือตามหลักดังกล่าว ก็จะทำให้ชีวิตง่ายขึ้น แต่การจะถือปฏิบัติอย่างท่านว่าได้ ก็คงต้องมีหลักธรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย และต้องฝึกปฏิบัติกันพอสมควร

ในชีวิตประจำวัน เราจะพบว่าปัญหาหลายปัญหาในสังคม บางเรื่องก็เป็นเรื่องเล็ก ๆ แต่ด้วยกระแสของ Social Network หรือการนำเสนอของสื่อทำให้ปัญหาเล็ก ๆ กลายเป็นกระแสสังคมที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากมาย แต่โดยเนื้อหาแล้วสังคมโดยรวม ไม่ได้ประโยชน์อะไรจากประเด็นที่นำเสนอกันใหญ่โต นอกจากต้องทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ท่านผู้ว่าฯ ยังเสนอข้อคิดว่า **“ใครมีหน้าที่ก็ทำหน้าที่ให้ดี”** คือทุกคนต้องรู้หน้าที่และทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีให้ถูกต้อง ถ้าทุกคนทำหน้าที่ การงานต่าง ๆ ก็จะขับเคลื่อนไปเหมือนฟันเฟืองเครื่องยนต์ เครื่องยนต์ก็ทำงานไปได้เป็นปกติ แต่กรณีที่เป็นปัญหามักจะเกิดเรื่องจากหน้าที่ที่ผู้คนคาดหวัง เพราะความคาดหวังกับข้อเท็จจริงของหน้าที่มักจะไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่กว้างขวางมากมาย จนผู้คนคาดหวังว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะสามารถแก้ไขปัญหามาได้สารพัดเรื่อง แต่ในข้อเท็จจริง การทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัดก็มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ จนบางครั้งทำให้เกิดความเข้าใจผิดทั้งจากสื่อมวลชนและสังคม

นายคมสัน เอกชัย
ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี

บทเรียนเรือข้ามฟาก เกาะล้าน – พัทยา

ระวีพรรณ แก้วเพียงเพ็ญ* สัมภาษณ์และเรียบเรียง

เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2556 เวลาประมาณ 17.00 น. เกิดเหตุการณ์ที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน คือเรือโดยสาร ชื่อ เกาะล้าน ทราเวล 1 รับนักท่องเที่ยว จำนวน 209 คน จากเกาะล้าน เพื่อส่งกลับพัทยา โดยขณะผ่านหน้าหาดนางนวล ห่างจากชายฝั่งเมืองพัทยา

รูปเรือโดยสารข้ามฟากเกาะล้าน - พัทยา

ประมาณ 7 กิโลเมตร เรือเกิดชนเข้ากับหินโสโครก ในขณะที่ระดับน้ำ ณ จุดเกิดเหตุค่อนข้างลึก ทำให้เรือแตก และปัมน้ำในเรือชำรุด น้ำจึงรั่วเข้าเรือ ทำให้เรือเอียงและค่อย ๆ จมจนในที่สุดได้อัปปางลง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเสียชีวิตรวม 7 ราย

เหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เกิดคำถามตามมามากมายถึงสาเหตุ และ

มาตรการในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุขึ้นอีก ในขณะเดียวกัน ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี นายคมสัน เอกชัย ได้ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รวมทั้งได้วางแผนรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์การป้องกันภัยทางทะเล เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวในอนาคต

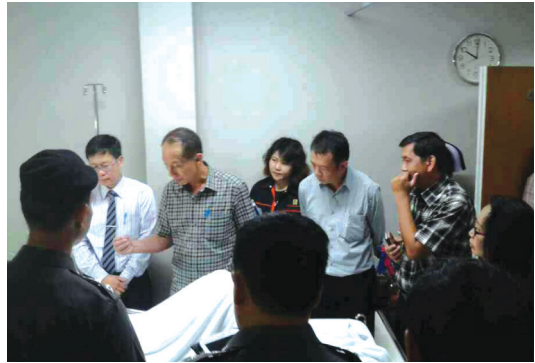
*นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

การป้องกันภัยทางทะเลของจังหวัดชลบุรี

มุมมองของ นายคมสัน เอกชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ก่อนพูดถึงปัจจัย ความสำเร็จต้องพูดถึงเป้าหมายของความสำเร็จก่อนว่า ต้องไม่เกิดภัยฯ และถ้าเกิดภัย จะต้องลดความรุนแรงให้เร็วที่สุด และมากที่สุด เพื่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของ พี่น้องประชาชนให้น้อยที่สุด ขณะที่จังหวัดชลบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับต่างประเทศ และเป็นสถานที่พักผ่อนที่นิยมอีกแห่งหนึ่งของชาวต่างชาติและชาวไทยที่ต่างก็มุ่งสู่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ไม่พ้นที่จะต้องเดินทางไปเที่ยวเกาะต่าง ๆ โดยเฉพาะเกาะล้าน เนื่องจากเป็นจุดพักผ่อนที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวกใช้เวลาไม่นานประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง และเดินทางโดยสารทางเรือต่อประมาณ 45 นาที จึงเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวไปแวะเวียนจำนวนมากแห่งหนึ่ง ซึ่งท่านผู้ว่าฯ ได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ การทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานเอกชน เช่น บริษัทเดินเรือ โรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น และความเป็นอยู่ของชาวบ้านในละแวกนั้น รวมถึงฐานะของผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นผู้แทนของรัฐบาล ของกระทรวงมหาดไทยที่ดูแลงานส่วนภูมิภาคในพื้นที่ ที่รับผิดชอบ ดำเนินงาน ดังนี้

1. การทำงานให้ทุกส่วนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยทั่วไป ตามหน้าที่ให้สอดคล้องกันเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุภัยทางทะเล ได้แก่

รูปผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีเยี่ยมผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุเรือล่ม

➤ ภาคราชการ เช่น ตำรวจทางหลวง ตำรวจท่องเที่ยว สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 6 ตำรวจน้ำ ฝ่ายปกครอง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

➤ ภาคเอกชน เช่น โรงแรม ที่พักทุกประเภท ร้านอาหาร ร้านค้า สถานบันเทิง โรงพยาบาล มูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ฯลฯ

➤ ภาคประชาชน เช่น พี่น้องชาวบ้าน

2. การปลูกสร้างจิตสำนึกในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้ประกอบการ รวมถึงการเฝ้าระวังสังเกตการณ์ในพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

3. การขอความร่วมมือและการใช้ข้อบังคับทางกฎหมายในการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ที่เป็นถนนสายหลัก จุดอันตราย จุดเสี่ยง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณข้างหน้าและภายในของสถานบริการ

4. การเสริมจุดไฟส่องถนนสาธารณะให้มีไฟฟ้าส่องสว่างให้ทั่วถึง

5. การสร้างอาสาสมัครอปพร. เพื่อเป็นเครือข่ายในการให้ความร่วมมือเข้มแข็งมากขึ้น

รูปการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล

การแก้ไขปัญหาภัยทางทะเล

ตามกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด ซึ่งท่านมีภาวะผู้นำในการตัดสินใจและการสั่งการที่เด็ดขาด ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ดำเนินการโดยเร่งด่วน ดังนี้

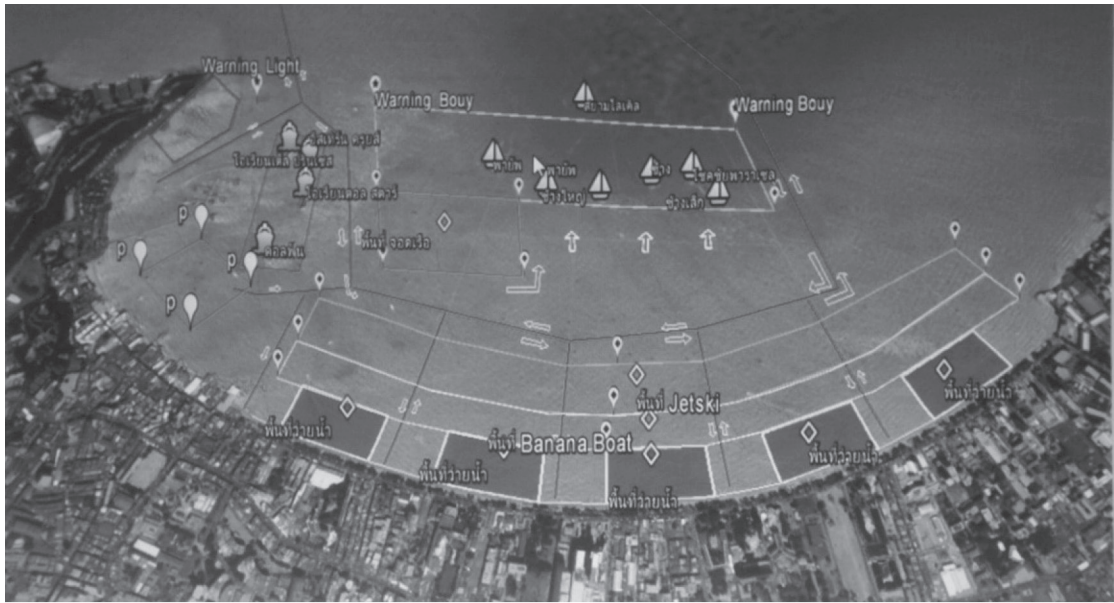
1. จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวบริเวณท่าเรือพัทยาใต้ (บาลีฮาย) เพื่อเป็นศูนย์การสั่งการ อำนาจการ ประสาน การปฏิบัติการ และรับแจ้งข้อมูลเบื้องต้นเพื่อติดตามผู้ที่สูญหาย

2. มีการบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และมูลนิธิหรือสมาคมต่าง ๆ ในการปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัย การเยียวยาเบื้องต้น การพักรักษา ดูแล และส่งกลับที่พัก

3. อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้ท่านได้วิเคราะห์ว่า เกิดจากการไม่จัดระเบียบของทะเล ความไม่รับผิดชอบของผู้ประกอบการ อัตรา กำลังของผู้รับผิดชอบ (เจ้าท่า) มีปริมาณไม่เพียงพอ นักท่องเที่ยวไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรการ ระเบียบข้อกฎหมายของกรมเจ้าท่า เพราะ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2535 ที่ไม่เอื้อต่อการทำงานในพื้นที่ ภูมิภาค จึงมีวิธีคิดว่าจะทำอย่างไรให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจ สม่ครใจอย่างยั่งยืน มากกว่าบังคับ จึงได้กำหนดเป็นนโยบายของ ผู้ว่าราชการจังหวัดในการยกระดับความปลอดภัย ทางทะเล เช่น

รูปการจัดระเบียบพื้นที่ทางน้ำ (Zoning) บริเวณหาดพัทยา

➤ การจัดระเบียบพื้นที่ทางทะเล ด้วยการจัด Zoning แบ่งประเภทกิจกรรมทางทะเล ได้แก่ พื้นที่ห่างจากริมฝั่งทะเล จะมีทุ่นล้อมรอบสำหรับว่ายน้ำ แล้วพื้นที่ต่อไป จะเป็น Banana Boat , Jet Ski แล้วถัดไป จึงเป็นเส้นทางเดินเรือ

➤ การบังคับใช้กฎหมาย ด้วยการให้มีการติดตามและประเมินผลการทำงานของเจ้าท่า ด้วยการมีคำสั่งมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานปกครอง (นายอำเภอ) เป็นผู้ตรวจตราใบอนุญาตเดินเรือ และใบอนุญาตขับเรือ

➤ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกกับผู้ประกอบการในการเดินเรือ ในการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง ด้วยการฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์

- การจัดทำประกันภัยกับเรือทุกลำ และการเพิ่มค่าช่วยเหลือของประกันภัยให้กับผู้โดยสาร

➤ การเสนอแก้ไข พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2535 ในเรื่องของการมอบอำนาจ “เจ้าท่า” เพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับการสั่งห้ามการใช้เรือ การยึดใบอนุญาตใช้เรือ การยึดใบประกาศนียบัตรผู้ควบคุมเรือให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี และนายอำเภอ บางละมุง

4. ยื่นคำขาดว่า ถ้าไม่สามารถจับกุม นายคัศท้ายเรือ หรือผู้ควบคุมเรือได้ ห้ามเรือทุกลำข้ามฝากระหว่างเกาะล้าน – แหลมบาลีฮายเด็ดขาด ผลปรากฏว่า เข้าในวันรุ่งขึ้นนายคัศท้ายเรือก็เดินทางเข้ามาจอด

5. การเตรียมความพร้อมของท่าเทียบเรือโดยสารในเขตเมืองพัทยา เพื่อความปลอดภัยทางน้ำ

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการป้องกันภัยทางทะเล

1. ผู้ประกอบการเรือขาดจิตสำนึกและไม่เอาใจใส่จริงจังในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เช่น น้ำหนักบรรทุกผู้โดยสารเกินกำหนด มาตรการป้องกันด้วยการใส่เสื้อชูชีพไม่เข้มงวด การไม่มีวินัยของผู้คัดท้ายเรือ เป็นต้น
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการโดยสารเรือทางทะเล คือ กรมเจ้าท่า มีอัตรากำลังที่ขาดแคลน
3. การขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ในการตรวจตรา รวมทั้งกฎระเบียบที่ใช้ไม่ได้มีกำหนดการกำกับและควบคุมการทำงานของภาครัฐ และภาคเอกชน
4. นักท่องเที่ยวไม่ถือปฏิบัติตามมาตรการป้องกันภัยทางทะเลที่กำหนดไว้
5. ความไม่เข้มงวดในการจัดระเบียบโดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันหยุด

นโยบายและกลยุทธ์ในการป้องกันภัยทางทะเลของจังหวัดชลบุรี

1. ยุทธศาสตร์และมาตรการเพื่อยกระดับความปลอดภัยทางน้ำ
 - 1) มาตรการจัดระเบียบพื้นที่ทางน้ำการจัด Zoning สำหรับเรือประเภทต่าง ๆ
 - 2) มาตรการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน การบูรณาการร่วมของหน่วยงานเมืองพัทยา สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาพัทยา

รูปเรือข้ามฟาก

และตำรวจน้ำในการตรวจสอบเรือ และบังคับใช้กฎหมาย

3) มาตรการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย ดำเนินการจัดอบรมผู้ประกอบการและผู้ขับเรือ เพื่อร่วมสร้างจิตสำนึกและคำนึงถึงความปลอดภัยผู้ให้บริการ

4) มาตรการปฏิรูปกฎหมาย โดยกรมเจ้าท่านำเสนอเพื่อพิจารณาแก้ไขเป็นกฎหมาย ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงประเภทเรือเจ็ตสกี จากสำราญกีฬา เป็นเพื่อการเช่า
- การจัดทำประกันภัยกับเรือทุกลำที่ประกอบการให้เช่า
- การมอบอำนาจของเจ้าท่า ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การพิจารณาอายุและคุณสมบัติของผู้ที่ขออนุญาตเป็นนายท้ายเรือ

รูปท่าเทียบเรือโดยสารในเขตเมืองพัทยา

5) มาตรการกำกับดูแล
ควบคุมจรรยาบรรณทางน้ำ ตรวจสอบ
ใบประกาศนียบัตรผู้ควบคุมเรือ
ตรวจสอบสภาพเรือและใบอนุญาตเดินเรือ

6) มาตรการดูแลเตรียม
ความพร้อมท่าเทียบเรือโดยสารในเขต
เมืองพัทยา เพื่อความปลอดภัยทางน้ำ
เช่น การตรวจสอบสภาพท่าเทียบเรือ
ให้ปลอดภัยต่อการใช้งาน การแยก
ประเภทการใช้ท่าเทียบเรือ การเพิ่มเติม
โป๊ะเทียบเรือ เป็นต้น

2. ห้ามเรือโดยสารออกเดินทาง
ตั้งแต่ 19.00 น. – 04.30 น.

3. ประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงและความ
เข้าใจเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
กับผู้ประกอบการเรือ โรงแรม ร้านค้า สถานที่
ประกอบการ รวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่

4. การสร้างเครือข่าย / พันธมิตรในการ
บรรเทาเหตุการณ์เมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น มูลนิธิ

ตารางเดินเรือ ท่าเรือหาดตาแหวน Departure Time at Tawaen Beach Pier		30฿
ออกจากพัทยา Departure from Pattaya	ออกจากเกาะล้าน Departure from Koh Larn	
08 : 00 am	01 : 00 pm	
09 : 00 am	02 : 00 pm	
11 : 00 am	03 : 00 pm	
01 : 00 pm	04 : 00 pm	
	05 : 00 pm	

และสมาคมต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี โรงพยาบาล
ภาครัฐและภาคเอกชน อาสาสมัคร อปพร.
 เป็นต้น

5. ช่วงเทศกาลวันหยุดให้มีการออก
คำสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีการกำกับ
ตรวจตราดูแลป้องกันภัยทางทะเล ลักษณะ
เช่นเดียวกับการป้องกันภัยทางถนน

รูปคณะเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกู้ภัยที่ร่วมกันช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการป้องกันภัยทางทะเล

ตามที่ท่านผู้ว่าฯ คมสัน มีมุมมองว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้การป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล ประสบความสำเร็จ คือ จะต้องไม่เกิดภัย หรือที่เรียกว่าภัยเป็นศูนย์ (Zero Set) และถ้าเกิดอุบัติเหตุทางทะเลก็ต้องลดความรุนแรงให้เร็วที่สุด และบรรเทาความรุนแรงให้เหลือน้อยที่สุด และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องทำงานและมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก และให้มีมาตรฐานในความปลอดภัยสูงที่สุด

รูปอุปกรณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ให้การช่วยเหลือฯ

ปัจจัยที่ส่งผลการป้องกันฯ ให้ประสบความสำเร็จ อันดับแรกเป็น รัฐต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ เจ้าท่า รวมทั้งการมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงานที่รับผิดชอบครบครัน พร้อมใช้งานได้ อันดับสองเป็น ตัวผู้ประกอบการ จะต้องเพิ่มการปลูกจิตสำนึกถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง อย่างนี้เฉพาะถึงกำไรมากๆ เพราะถ้าเกิดอุบัติเหตุแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ และไม่คุ้มกับชื่อเสียงในการเดินเรืออีก อันดับสาม คือ นักท่องเที่ยวเอง ก็ต้องให้ความร่วมมือในการ

รูปคณะเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือฯ

เรียนรู้อุปกรณ์ช่วยเหลือ ในกรณีเกิดอุบัติเหตุ และการใส่ร่มชูชีพที่เตรียมไว้เพื่อป้องกัน ฝูงทิ้งท้ายว่า การทำงานทุกอย่างต้องยึด ผลประโยชน์ส่วนรวม อย่าเห็นแก่ผู้หยิบยื่น เป็นหลักแบบอย่างของบ้านเมือง มีศักดิ์ศรีและมีมาตรฐานทำงานเดียวกันไม่เลือกปฏิบัติ ความประพฤติต้องยิ่งกว่าพระ คือ บริสุทธิ์ใจ ไม่รัก ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง แล้วทุกคนจะทำงาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

หลักการทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัด ชลบุรี

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวและเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ แต่ความเติบโตของจังหวัด ก็มีปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ซึ่งเป็นภาระของผู้ว่าราชการจังหวัด จะต้องทำหน้าที่ ดำเนินการแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะผู้ว่าราชการจังหวัด ถือเป็นตัวแทนของรัฐบาลจากส่วนกลาง

ในการเข้ามาบริหารบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับ ราษฎร การประสบความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหาให้กับชาวบ้าน คือความภูมิใจมากที่สุด ของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งการแก้ปัญหา นั้นจะ ต้องดูว่าเรื่องใดเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือมองว่าเรื่องใดควรแก้ในอนาคตที่เป็น ระยะยาวโดยผู้ว่าฯ นั้น จะต้องเป็นผู้นำที่มี ศิลปะในการบริหารทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยไม่ยึดติดกับอีโก้ของความเป็นผู้ว่า ราชการจังหวัด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหาของประชาชนในพื้นที่จังหวัด ชลบุรี

1. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในส่วนราชการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ทั้งพนักงานราชการ และลูกจ้าง ต่างร่วมมือร่วมใจกัน เสียสละเวลา ในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับ ประชาชน

2. ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการ ธุรกิจมีส่วนสำคัญมากในการสร้างวินัยและ ตระหนักถึงการมีจิตสำนึกในการดูแลความเป็น ระเบียบเรียบร้อยภายในจังหวัด

3. การสร้างเครือข่ายกับมูลนิธิต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรีซึ่งสามารถช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก แก้ไขปัญหาความ เดือดร้อนให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากกว่า หน่วยงาน ของภาครัฐที่ดูแลได้เฉพาะพื้นที่ รับผิดชอบเท่านั้น

บทสรุปจากการถอดประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาสำคัญของผู้นำราชการจังหวัด

จากการสัมภาษณ์เพื่อถอดประสบการณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดในเรื่องของการแก้ไขปัญหาสำคัญ ๆ ของจังหวัด โดยเน้นที่ปัญหาภัยพิบัติร้ายแรงเช่น แผ่นดินไหว มหาอุทกภัย เรือน้ำมันล้น ขยะล้นเมือง เป็นต้น พบว่าเมื่อเกิดปัญหาร้ายแรง ปัญหาสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน หรือสังคมโดยส่วนรวม ในพื้นที่จังหวัดหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ว่าราชการจังหวัด จะเป็นบุคคลแรกที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องรู้เหตุการณ์ และเป็นคนแรกที่ต้องบัญชาเหตุการณ์ และโดย

ข้อเท็จจริงทางการบริหาร ผู้ว่าราชการจังหวัดคือบุคคลสำคัญที่จะมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวม แต่ในทางเทคนิคเป็นการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ปัญหาเดียวกันแก้ไขต่างกัน

สมมติ ถ้าเกิดเหตุภัยพิบัติ เช่น มหาอุทกภัยเกิดขึ้นใน 2 จังหวัดพร้อมกัน จังหวัดหนึ่งเป็นพื้นที่การเกษตรและอีกจังหวัดหนึ่งเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างกัน

รูปน้ำท่วมในที่ที่มีพื้นที่อุตสาหกรรม

รูปน้ำท่วมในพื้นที่เกษตรกรรม

ปัญหาเดียวกันแต่บริบททั้งหมดทั้งสิ้นแตกต่างกัน นับตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด มีพื้นฐานประสบการณ์ทางการบริหารแตกต่างกันมีมุมมอง ทักษะคิดต่อการแก้ไขปัญหาไม่เหมือนกัน อีกทั้งบริบทใหญ่ ๆ ของจังหวัดก็แตกต่างกัน นอกจากความเป็นพื้นที่เกษตรกรรม กับพื้นที่อุตสาหกรรมแล้ว ด้านประชากร ภูมิประเทศ วัฒนธรรมความคิด ความเชื่อก็แตกต่างกัน ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาของจังหวัดหนึ่ง อาจจะไม่ใช่ ตัวแบบ (Model) สำหรับอีกจังหวัดหนึ่งได้โดยทั้งหมด

แต่ในความเป็นจริง ปัญหาสำคัญต่าง ๆ หรือภัยพิบัติต่าง ๆ ยกเว้นเรื่องแผ่นดินไหว ถ้าวิเคราะห์ให้ดีจะพบว่า เป็นเรื่องที่พอจะคาดการณ์ได้ หรือมีเค้าเงื่อนให้คาดหมายว่าอาจจะเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาขึ้น ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลของจังหวัดว่าได้มีการจัดทำไว้หรือไม่ มีความแม่นยำในการคาดการณ์หรือไม่ เช่น เหตุการณ์น้ำท่วมก็สามารถคาดการณ์ได้จากพยากรณ์อากาศจากปริมาณน้ำฝนจากพื้นที่เหนือขึ้นไปหรือสูงกว่า ฯลฯ การคาดการณ์ต้องมีการเก็บข้อมูลหลายด้านและ มีเพียงพอ

ปัญหาเดียวกัน แนวทางเดียวกัน

ถ้าอย่างนั้นการถอดประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาสำคัญของผู้ว่าราชการจังหวัด จะเป็นเพียงบันทึกประสบการณ์ หรือจดหมายเหตุเหตุการณ์อย่างนั้น หรือ เพราะปัญหาเรื่องเดียวกันแก้ไขต่างกัน

รูปการป้องกันน้ำท่วมโดยการใช้กระสอบทรายกันตามแนวแม่น้ำ

ก็จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์กับสภาพภูมิศาสตร์หรือทำเลที่ตั้งของพื้นที่ที่น้ำไหลผ่านเพื่อหาแนวทางวิธีการป้องกันแก้ไขต่อไป

ที่กล่าวมาคือเรื่องปัญหาเดียวกันแนวทางการแก้ไขปัญหหรือป้องกันปัญหาก็สามารถใช้แนวทางเดียวกันได้ เพราะวิธีการที่กล่าวข้างต้น ก็ได้มาจากการถอดประสบการณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่เคยประสบเหตุการณ์มาแล้ว

สรุปบทเรียนจากการถอดประสบการณ์ คิดก่อน ทำก่อน ปัญหาเกิด

โดยหลักการของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มี 3 ระยะ การดำเนินการสำคัญ คือ ก่อนเกิดเหตุการณ์ ระหว่างเกิดเหตุการณ์ และหลังเกิดเหตุการณ์

ระยะก่อนเกิดเหตุการณ์ ถือว่าเป็นระยะที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกคนที่เคยผ่านประสบการณ์แก้ไขปัญหภัยพิบัติ ต่างยืนยันว่า **การป้องกันคือ หัวใจสำคัญของการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขในเรื่องของภัยพิบัติ** เพราะเป็นทั้งการป้องกันไม่ให้เหตุเกิดและเป็นการบรรเทาความเสียหายกรณีเกิดเหตุการณ์จริง ดังนั้น **การคิดก่อนทำก่อน ที่ปัญหาจะเกิดจึงเป็นแนวทางที่ดีที่สุด**

ขณะเกิดภัย ทำอย่างไรบ้าง

ขณะเกิดภัยทำอย่างไรบ้าง หมายถึงในบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะตั้งแต่เริ่มเกิดเหตุ เกิดภัยใด ๆ ก็แล้วแต่ จนถึงระยะ

จบเหตุหรือภัยสิ้นสุด มักต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่ง เร็วหรือช้าแล้วแต่ประเภทของภัย แต่โดยทั่วไปสิ่งสำคัญ ๆ ของการดำเนินการที่ประมวลได้ คือ

1. การได้รับรายงานอย่างทันทั่วถึง

คือ ทันทีที่เกิดเหตุ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องได้รับรายงานเหตุทันที เพราะโดยปกติสื่อมวลชนจะรายงานเหตุการณ์ได้เร็วกว่าหน่วยงานราชการ ดังนั้น การรวบรวมรายงานจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญอันดับต้น ๆ

2. การเข้าถึงที่เกิดเหตุทันเหตุการณ์

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถเดินทางถึงที่เกิดเหตุภัยพิบัติได้ทันทั่วถึง ก็จะทำให้เกิดผลทางด้านจิตวิทยาในลักษณะของกำลังใจและความเอาใจใส่ และเกิดกระบวนการปฏิบัติการตอบโต้ภัยได้ทันทั่วถึงเช่นกัน

3. การบริหารแผนเผชิญเหตุ

โดยปกติในเรื่องของสาธารณภัยมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุไว้อยู่แล้ว แต่เมื่อเกิดเหตุมักจะเกิดเหตุการณ์ในลักษณะฉุกเฉิน ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องพยายามบัญชาการเหตุการณ์โดยมีแผนเผชิญเหตุเป็นกรอบแนวทางดำเนินการ

4. การบังคับใช้กฎหมายในสถานการณ์

เกิดภัย การดูแล บังคับใช้กฎหมาย มักจะไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เพราะเป็นภาวะไม่ปกติ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือส่วนหนึ่ง เพื่อให้เหตุการณ์ไม่ลุกลามบานปลาย หรือเพื่อระงับยับยั้งเหตุแทรกซ้อนอื่น ๆ

รูปศูนย์ช่วยเหลือผู้อพยพ

5. ตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกกรณีนี้เป็นไปตามขั้นตอนและตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่แล้ว แต่จะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละอุบัติเหตุ เช่น ภัยสงคราม ก็ตั้งลักษณะหนึ่ง ภัยแผ่นดินไหวก็ต้องตั้งในอีกลักษณะหนึ่ง เป็นต้น

6. มีข้อมูลจริง ชัดเจน ทันเวลา

ในระหว่างเกิดเหตุ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องได้รับข้อมูลจากภาคสนามที่เป็นข้อมูลจริง มีความชัดเจน และทันเวลา เพื่อบัญชาการเหตุการณ์ได้ถูกต้อง ทันทั่วถึง

7. แปลงวิกฤติเป็นโอกาส

จากสถานการณ์ ในบางครั้งสถานการณ์หนึ่งอาจจะเอื้อประโยชน์ให้อีกสถานการณ์หนึ่ง

ในบริบทการบริหารงานจังหวัดของผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะเมื่อเกิดภัย ประชาชนก็มักจะหันมาพึ่งพาและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บางสถานการณ์ประชาชนที่เคยมีความขัดแย้งกัน ก็สามารถใช้สถานการณ์เปลี่ยนความคิดเปลี่ยนมุมมองให้ประชาชนหันมาสมัครใจกันได้ อย่างนี้เป็นต้น

รูปศูนย์บริการตรวจสุขภาพประชาชน

เมื่อภัยผ่านพ้น

การบริหารจัดการสาธารณภัยให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถือเป็นเรื่องท้าทายผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอย่างยิ่ง โดยในขณะที่มีเหตุอุบัติภัยต่าง ๆ จบสั่นลง ไม่ได้หมายความว่า หมดหน้าที่สำหรับผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะสิ่งที่ตามมาคือเรื่องของการช่วยเหลือ เยียวยา และการฟื้นฟู ซึ่งบางครั้งอาจมีปัญหามากกว่าขณะเกิดภัยก็อาจเป็นไปได้ โดยเฉพาะมาตรการช่วยเหลือ ที่มักจะถูกมองว่าไม่ทั่วถึง ไม่เป็นธรรม หรือไม่เพียงพอ ดังนั้นการจัดระบบการให้ความช่วยเหลือให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาการร้องเรียน การฟ้องร้อง ที่จะตามมา จึงมีความสำคัญไม่แพ้กับกระบวนการอื่น ๆ

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว ก็คือ เรื่องของการถ่ายทอดประสบการณ์ เพราะเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากภัยพิบัติมักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและควบคุมได้ยาก แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่มีประสบการณ์จึงมีแนวโน้มในการแก้ไขสถานการณ์ได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่า ดังนั้น จึงควรมีการสรุปบทเรียนให้เป็นองค์ความรู้ และถ่ายทอด เผยแพร่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป ตัวอย่างความสำเร็จ คือ ประเทศญี่ปุ่นซึ่งประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้ง ได้ให้ความสำคัญกับการการถ่ายทอดประสบการณ์เป็นอย่างมาก ทำให้เมื่อเกิดภัยขึ้นในแต่ละครั้ง มีความสูญเสียด้านชีวิตของผู้คนน้อย และการให้ความช่วยเหลือก็เป็นไปด้วยความรวดเร็ว

รูปทีมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพร้อมเครื่องมือ ขอบคุณภาพประกอบจาก news.bbc.co.uk

การถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้ว่าราชการ
จังหวัดในครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญ จำเป็นและ
ดียิ่งประการหนึ่ง เพราะสามารถนำไปศึกษา
ถอดบทเรียน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการ

บริหารสาธาณภยให้มีประสิทธิภาพ จึงหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่า การถอดประสบการณ์ที่นำเสนอ
มาทั้งหมด จะเป็นประโยชน์และสามารถนำไป
ประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริงต่อไป

แผนภาพการจัดการความรู้ 3 มุมมอง

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ชวนมองอนาคต จาก “ภาพอนาคต”

เบญจมาส ไซติทอง
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

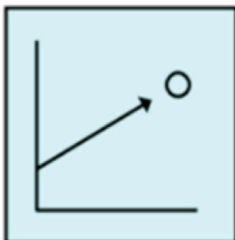
ในช่วงที่ทุกฝ่ายอยู่บนเส้นทางสู่การปฏิรูป ไม่ว่าประเด็นอะไรก็ตาม ย่อมต้องมีกระบวนการและเครื่องมือมาช่วยในการตัดสินใจและเดินหน้าต่อ ซึ่งไม่พ้น 3-4 เรื่องนี้ก็คือ การทบทวนบทเรียนและประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างอื่น การใช้ความรู้หรือเทคนิคเฉพาะเรื่อง และการกำหนดเป้าหมายสำหรับอนาคต หลังจากนั้นแล้วค่อยเข้าสู่กระบวนการทำแผนและกำหนดยุทธศาสตร์กันต่อไป

บทความนี้ ขอช่วยมองเรื่องการกำหนดเป้าหมายสำหรับอนาคตอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการดำเนินงานในสถานการณ์ต่าง ๆ

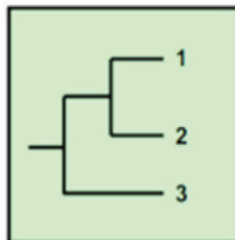
ใครอยากเห็นอนาคต? ยกมือขึ้น
เชื่อว่าทุกคนอยากเห็น ขอบถามใหม่ **มีใครมองเห็นภาพอนาคตบ้าง ?** คงมีคนยกมือน้อยลง บางคนวาดภาพอนาคตที่ตัวเองอยากให้เกิดขึ้นบ้างก็เห็นภาพอนาคตจากการเอาข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้หลักสถิติและคาดการณ์ความเป็นไปได้ บางคนเห็นภาพอนาคตจากสัญญาณบางอย่างที่เริ่มสัมผัสได้ แต่บางคนก็ยอมรับว่าภาพอนาคตเป็นภาพที่เลือนรางมาก เพราะทุกวันนี้เรื่องราวต่างๆ เข้ามาและผ่านไปเร็วมาก จนยากที่จะคาดว่าจะเป็นอะไรขึ้นในอนาคตจริง ๆ แล้วอนาคตมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าอนาคตของเรื่องอะไรดังภาพด้านล่าง

ความหลากหลายของรูปแบบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

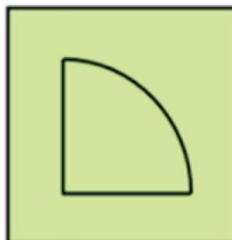
คาดการณ์ได้ชัดเจนพอ

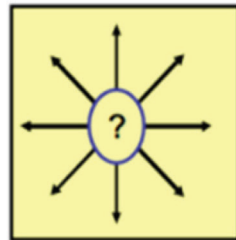
มีหลายทางเลือก

มีขอบเขตเป็นไปได้กว้าง

หาความชัดเจนไม่เจอ

Foresight ช่วยมองอนาคตที่ไม่แน่นอน

เมื่อหลายปีก่อน ผู้เขียนได้รับการชักชวนจากสำนักงานนวัตกรรมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทช.) และสถาบันคลังสมองของชาติให้เข้ามารู้จักกับกระบวนการ Foresight ซึ่งภาษาไทยเขาใช้กันว่า “การมองอนาคต” จึงได้เริ่มศึกษาและปรับใช้ตั้งแต่นั้นมา บนหลักคิดที่ว่า อนาคตเป็นเรื่องไม่แน่นอนไม่มีใครทำนายได้ไม่ชัดเจนและซับซ้อน ทำให้ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

การมองอนาคต ในแบบ Foresight เป็นกระบวนการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตอย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์จากปัจจัยรอบด้านที่อาจมีผลต่ออนาคต ทั้งที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดเหตุการณ์ และเป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้เกิด และความไม่แน่นอนที่อาจพลิกผันสถานการณ์ได้ กระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ

สิ่งจำเป็นในการมองอนาคต คือ การชวนผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีอยู่จำนวนมาก มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และมักมีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เข้ามาร่วมกันมอง จึงจะช่วยให้เข้าใจถึงภาพเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดได้หลากหลายแง่มุม และมีคุณค่าในการนำไปใช้ที่แตกต่างจากเดิม

อีกสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ การค้นหาสัญญาณ สิ่งที่จะช่วยให้การจับภาพอนาคตได้ปรากฏการณ์ออกมาเร็วขึ้นและชัดเจน สัญญาณนั้นอาจแตกต่างจากสิ่งที่สนใจ

หรือสิ่งที่ชอบ ลองคิดว่าหากเราเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน เราเริ่มเห็นสัญญาณอะไรบ้างในปัจจุบัน หากจับทางสัญญาณได้ ภาพอนาคตก็จะชัดมากขึ้น

Scenario เล่าเรื่องอนาคต

Scenario มีคำภาษาไทยหลายคำที่ใช้กัน เช่น ฉากทัศน์ ทัศนภาพ ภาพฉาย อนาคต ภาพจำลองอนาคต สถานการณ์จำลอง เป็นต้น คำเหล่านี้มีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันว่าเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวในอนาคตที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ ในที่นี้ขอใช้คำว่า “ภาพอนาคต”

ภาพอนาคต เป็นภาพที่มีเรื่องราวจากปฏิสัมพันธ์ของแรงผลักดัน (Drivers) ต่าง ๆ ที่นำเราไปสู่อนาคตและช่วยให้เกิดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน รวมทั้งเตรียมพร้อมหากสิ่งที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการ

ภาพอนาคตอาจเกิดได้หลาย ๆ ภาพ เพราะอนาคตเป็นเรื่องไม่แน่นอน และขอเน้นว่า ภาพอนาคตเป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ในอนาคต เป็นเรื่องจริงได้ (Plausible) มิใช่เฉพาะภาพที่คาดว่าจะ เป็น (Expected) หรือที่อยากให้เป็น (Preferred)

หากถามว่า เราจะเห็นภาพอนาคตที่ว่านี้ได้อย่างไร คำตอบก็คือ เราต้องช่วยกันจัดทำภาพอนาคตขึ้น หลายคนก็คงสงสัยต่อว่า จะทำได้อย่างไร?

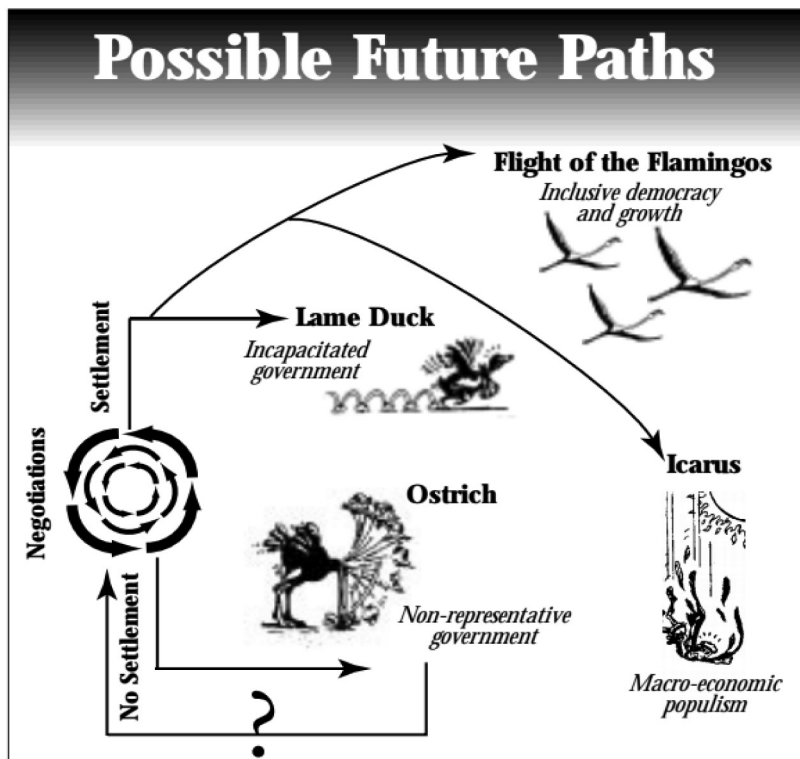
การจัดทำภาพอนาคต (Scenario Building) เริ่มจากการร่วมกันวิเคราะห์เพื่อระบุว่ สิ่งใดเป็นแรงขับเคลื่อน ที่จะนำไปสู่อนาคต แน่แน่นอนว่ามีหลาย ๆ สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นแรง ขับเคลื่อน ดังนั้นก็ต้องมาคัดกรองกันว่าสิ่งใด เป็นแรงขับเคลื่อนที่ไม่แน่นอนและมีอิทธิพลสูง

ทำไมต้องเลือกแรงขับเคลื่อนที่มีความ ไม่แน่นอน??

ก็เพราะเราอยากเห็นภาพที่เป็นไปได้ หลาย ๆ ภาพ จากความไม่แน่นอนเหล่านั้น เพื่อจะได้เตรียมรับมือหรือจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

คงอยากเห็นภาพอนาคตที่ว่ามันกันบ้าง แล้ว ขอยกตัวอย่างภาพอนาคตที่มีการจัดทำขึ้น

ในยุคแรก ๆ ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันมาก ก็คือ ภาพอนาคตของประเทศแอฟริกาใต้ ที่ริเริ่มขึ้น ในปี ค.ศ.1990 เป็นช่วงที่มีความขัดแย้งภายใน ประเทศสะสมมานาน กระบวนการจัดทำ ภาพอนาคตภายใต้โครงการ The Mont Fleur Scenarios จึงได้จัดเวทีสาธารณะพูดคุยกัน นับสิบ ๆ ครั้ง เวทีหารือเฉพาะกลุ่มอีกกว่า 20 ครั้ง เพื่อค้นหาว่าจะทำอย่างไรที่จะทำให้ ประเทศก้าวข้ามความขัดแย้งและก้าวเดินไป ข้างหน้าได้ ในที่สุดก็ได้มีการจัดทำภาพที่เป็น ผลจากความไม่แน่นอนของแรงขับเคลื่อน สำคัญ 2 ประการ คือ ผลการเจรจาข้อตกลง และการจัดตั้งรัฐบาล ออกมา 4 ภาพซึ่งสะท้อน เรื่องราวของประเทศแอฟริกาใต้ ที่จะเกิดขึ้น ในช่วงปี ค.ศ. 1992 - 2002

ภาพแรก นกกระจอกเทศสัตว์พื้นถิ่นขนาดใหญ่ที่กำลังเอาหัวมุดทราย ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นภาพที่สะท้อนเหตุการณ์หากการเจรจาข้อตกลงไม่ประสบความสำเร็จและยังขาดรัฐบาลตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ

ภาพที่สอง เปิดฝิการที่ก้าวเดินอย่างหลักทุเล หากมีการบรรลุข้อตกลงการเจรจาแต่มีการจัดตั้งรัฐบาลที่ไร้ความสามารถ

ภาพที่สาม เทพธิดารัสในตำนานซึ่งปีกหักเพราะบินเข้าใกล้พระอาทิตย์ทำให้ขี้ผึ้งยึดปีกละลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนผ่านที่รวดเร็วเกินตัว รัฐบาลใหม่มุ่งนโยบายเศรษฐกิจแบบประชานิยมที่ไม่ยั่งยืน

ภาพที่สี่ ผีungkฟลามิงโกเหินทะยานไปข้างหน้า ด้วยรัฐบาลใหม่ที่นโยบายมุ่งการเติบโตที่มั่นคงและสร้างประชาธิปไตย

เมื่อจัดทำภาพนี้เสร็จ ทีมงานได้ช่วยกันกระจายและสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น รายงานฉบับย่อใบแทรกหนังสือพิมพ์ การ์ตูนและเรื่องสั้นความยาว 30 นาที นอกจากนั้น ยังนำภาพนี้ไปส่งอภิปรายย่อย ๆ กว่า 50 กลุ่ม ทั้งนักการเมือง นักธุรกิจ ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการขนาดย่อย เป็นต้น จึงทำให้ได้รับความสนใจและพูดถึงในวงกว้าง และแน่นอนว่าทุกฝ่ายอยากนำภาพประเทศไปข้างหน้าด้วยกัน อย่างภาพฝูงนกฟลามิงโก กระบวนการจัดทำภาพอนาคตเหล่านี้ จึงเป็นแรงกระตุ้นช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้ามาคุยกันและเข้าใจกันมากขึ้น

ก่อนหน้านั้น ประมาณปี ค.ศ.1970 บริษัทน้ำมันเชลล์ก็ได้ทดลองการวางแผนแบบ

Scenario Planning (Nishimura, 2003) เนื่องจากเห็นว่าอนาคตเป็นเรื่องที่ยากจะคาดการณ์ได้ จึงได้มีการจัดทำภาพอนาคตขึ้น 6 ภาพ รวมถึงภาพการเกิดวิกฤตน้ำมันด้วย หลายคนไม่ยอมรับในขณะนั้น เพราะเห็นว่าบริษัทน้ำมันขนาดใหญ่ย่อมควบคุมตลาดได้ แต่บริษัทยังเดินหน้าฝึกปฏิบัติเพื่อรับมือกับทุกสถานการณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตน้ำมันในปี 1973 ขึ้น เร็วกว่าที่คิดไว้ บริษัทก็สามารถปรับกลยุทธ์และฝ่าวิกฤตดังกล่าวไปได้ แนวคิดนี้ได้ถูกนำไปใช้แพร่หลายเนื่องจากทำให้พนักงานบริษัทและผู้ที่เกี่ยวข้องรู้สึก เข้าใจ และปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ ปัจจุบัน บริษัทเชลล์ก็ยังคงใช้วิธีการมองอนาคตพลังงานเพื่อเตรียมตัวกับราคาน้ำมันในระดับต่าง ๆ ภายใต้ภาพอนาคต “Shell Energy Scenarios to 2050”

ภาพอนาคตประเทศไทย มองจากปัจจุบันเมื่อ 5 ปีก่อน

เมื่อปี พ.ศ. 2552 ก่อนเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย ได้มีการตั้งวงคุยกันเรื่องภาพอนาคตประเทศไทย โดยแยกกันคุยระหว่างคน 3 วัย ที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลและเวทีรับฟังความคิดเห็น แล้วค่อยสรุปและนำเสนอมาเป็นภาพอนาคต 3 ภาพ จากแรงขับเคลื่อน ที่ไม่แน่นอนซึ่งมีอิทธิพลสูง และได้เริ่มส่งสัญญาณแล้วในขณะนั้น ได้แก่ ความเข้มแข็งของสังคม การแข่งขันกับภายนอก และภาวะทางการเมือง

ภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ. 2562 (จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2552)

ภาพแรก น้ำพริกปลาหู สะท้อนสังคมดั้งเดิมที่เข้มแข็ง เป็นอยู่เรียบง่าย การแข่งขันกับภายนอกยังน้อย มีการพัฒนาไปตามลำดับขั้นตอนพร้อมเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อาทิ สังคมผู้สูงอายุ การจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับนานาชาติ การตั้งเขตปกครองพิเศษ ในพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ มุ่งเกษตรอินทรีย์และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างทางการเมือง

ภาพที่สอง เกาเหลาไม่งอก เกิดจากภาวะทางการเมืองที่อ่อนแอ เต็มไปด้วยการคอร์รัปชัน รัฐบาลไม่สามารถบริหารจัดการประเทศได้ เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันหลักของประเทศ สังคมกลียุค เกิดสงครามกลางเมือง ระบบการศึกษาไร้การดูแลเอาใจใส่ คนต่างด้าวเรียกร้องสิทธิ เศรษฐกิจถดถอย

ภาพที่สาม ต้มยำกุ้งแม่น้ำโขง สะท้อนภาพการนำพาประเทศไปท่ามกลางการแข่งขันกับภายนอก ด้วยความเข้มแข็งของสังคมไทย ด้วยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน สถาบันการศึกษาปรับตัวสู่ความเป็นนานาชาติ ตลาดการค้ากว้างขึ้น ปัญหาชายแดนภาคใต้ได้รับการจัดการ

ณ ปัจจุบันปี พ.ศ.2557 หลายสิ่งที่แฝงอยู่ในทั้งสามภาพได้เกิดขึ้นแล้ว แต่น่าเสียดายที่เราเตรียมความพร้อมกันน้อยเกินไป ที่จะรับมือกับความขัดแย้ง จึงได้เกิดความเสียหายขึ้นมากมาย

ใครๆ ก็เริ่มสนใจภาพอนาคต

อย่างที่ได้อธิบายว่าการจัดทำภาพอนาคตของบริษัทเชลล์ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เป็นที่นิยม ในภาคธุรกิจเอกชน เนื่องจากต้องการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือ

กับการแข่งขันและการผันผวนของภาวะเศรษฐกิจในระดับต่างๆ เมื่อสามารถสะท้อนออกมาด้วยภาพแล้ว ก็จะทำให้หลาย ๆ ฝ่ายมองเห็นสถานการณ์ร่วมกันได้ชัดเจนขึ้นนำไปสู่การวางแผนเพื่อรับมือกับทุกสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวสูงและลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

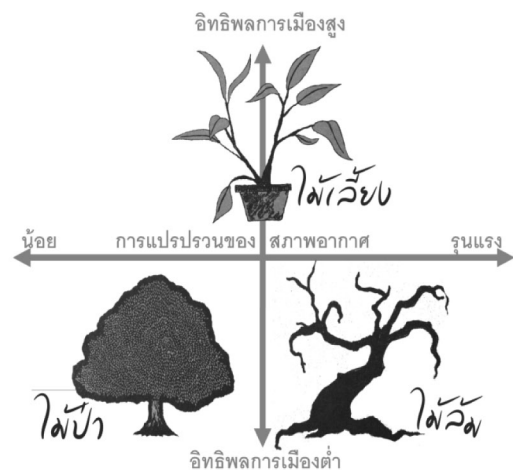
การจัดทำภาพอนาคตของประเทศต่างๆ หรือภาพอนาคตเรื่องต่างๆ ก็เช่นเดียวกันอย่างกรณีภาพอนาคตสิ่งแวดล้อมโลก ซึ่งเกิดจากการป้อนข้อมูลของนักวิชาการสาขาต่าง ๆ จากทั่วโลก เนื่องในโอกาสเข้าสู่หัสวรรษใหม่ ปี ค.ศ.2000 มีการประเมินสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาและมองไปข้างหน้าอีก 50 ปี ผ่านภาพอนาคตสิ่งแวดล้อมโลก ค.ศ. 2050

ภาพอนาคตสิ่งแวดล้อมโลก ค.ศ.2050
(จัดทำขึ้นเมื่อปี ค.ศ.2000)
ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก
www.onep.org/maweb/en/synthesis.aspx

ซึ่งได้ถูกจัดทำขึ้นมา 4 ภาพ โดยเชื่อว่าแรงขับเคลื่อนที่ไม่แน่นอนและมีอิทธิพลสูงมี 2 ประการ คือ การขยายของประชากรและภาวะทางเศรษฐกิจ

ภาพที่น่าสนใจอีกภาพหนึ่งก็คือภาพอนาคตเกษตรไทย พ.ศ.2563 จัดทำขึ้นโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตั้งแต่ นักศึกษาคณะเกษตร เกษตรกรผู้ผลิต นักธุรกิจการเกษตร กลางน้ำและปลายน้ำ และนักวิชาการ ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งสรุปร่วมกันว่าแรงขับเคลื่อนสำคัญ คือ นโยบายประชานิยมของรัฐบาล และการแปรปรวนของสภาพอากาศ โดยสะท้อนออกมาด้วยภาพอนาคต 3 ภาพ พร้อมกรอบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้สิ่งที่ต้องการเกิดขึ้น และรับมือกับสิ่งที่ไม่ต้องการ

ภาพอนาคตเกษตรไทย พ.ศ.2063
(จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2553)
ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก
www.youtube.com/watch?v=cnGtc46pkJQ

สำหรับภาพอนาคตที่จัดทำขึ้นโดยภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมไทยยังมีไม่มากนักเท่าที่รวบรวมได้ ก็ยังมีภาพอนาคตเมืองลำพูน พ.ศ.2570 ภาพอนาคตอุดมศึกษาด้านการเกษตร พ.ศ. 2566 ภาพอนาคตสิ่งแวดล้อมไทย พ.ศ. 2575 ภาพอนาคตเกษตรจังหวัดน่าน พ.ศ. 2565 ภาพอนาคตพลังงานไทย ซึ่งจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2555 เป็นต้น

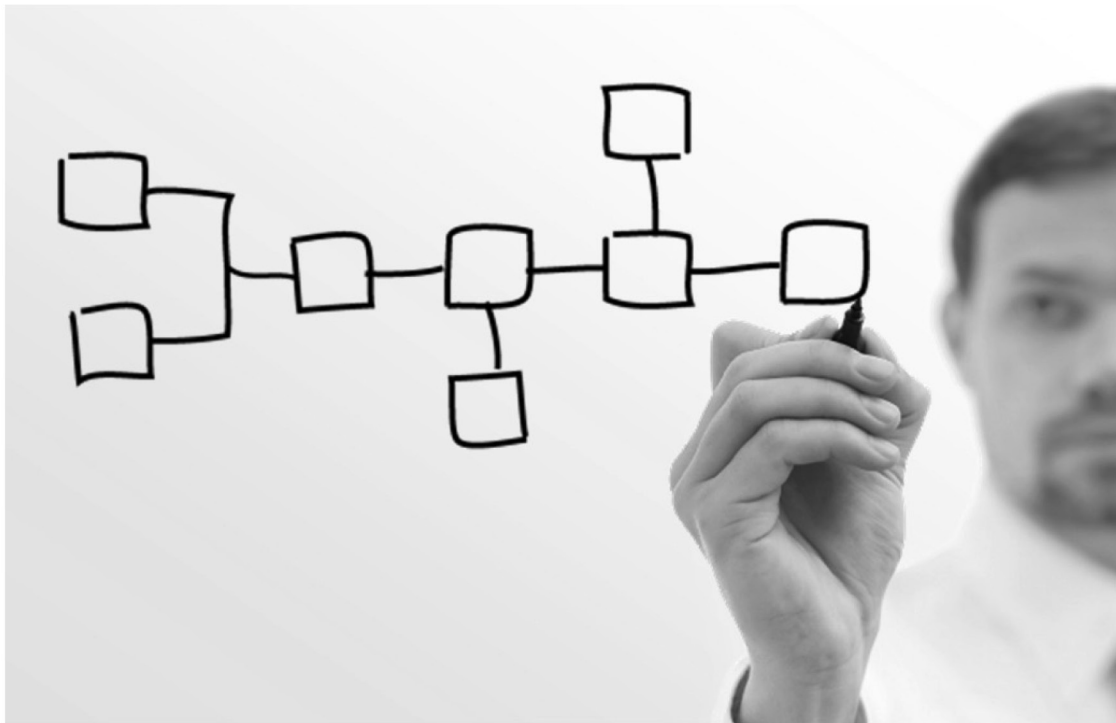
หากเปิดใจ ย่อมได้มากกว่า “ภาพอนาคต”

อันที่จริงแล้ว การมองอนาคตยังมีเครื่องมือที่น่าสนใจอีกมาก อาทิ การสำรวจแบบเดลฟี (Delphi survey) ด้วยการสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญ และการสร้างแผนที่นำทาง (Road-mapping) ที่จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในอนาคตเช่นเดียวกัน

ประเด็นสำคัญไม่ได้อยู่ที่ว่า “อนาคตจะเป็นอย่างไร” แต่อยู่ที่ว่า “หากอนาคตที่คิดไว้เกิดขึ้น แล้วจะอย่างไร” จึงต้องค้นหาว่าในอนาคต สิ่งใดที่มีโอกาสจะเกิดบ้าง แล้วจะรับมือกับบางสิ่งที่ไม่ต้องการอย่างไร

ภาพอนาคตที่ได้รับการจัดทำขึ้นนับร้อยๆ เรื่องที่ผ่านมา เห็นได้ชัดว่าจะมีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อได้มีการสื่อสาร และการนำไปสู่การจัดทำแผนและปฏิบัติ แต่ก็ไม่ควรมองข้ามกระบวนการจัดทำภาพอนาคต ซึ่งย่อมมีการทู่มู่เทและระดมสรรพกำลังจากฝ่ายต่าง ๆ

เข้ามาแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น ซึ่งได้ช่วยลดช่องว่างในการรับรู้และความเข้าใจในเรื่องเดียวกันได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังช่วยกระชับความร่วมมือในการขับเคลื่อนให้ไปสู่สิ่งที่ต้องการด้วยกัน

คงเห็นแล้วว่า การมองอนาคต (Foresight) ต่างจากการคาดการณ์ (Forecast) ที่มีการวิเคราะห์ปัจจัยเดียวและชี้ไปข้างหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้นเพียงภาพเดียว ส่วนภาพอนาคต (Scenarios) ก็ต่างจากวิสัยทัศน์ (Vision) ตรงที่ว่าไม่ได้พูดถึงเฉพาะอนาคตที่คาดหวังให้เกิดขึ้นเท่านั้น แต่มองครอบคลุมอนาคตที่เป็นไปได้แม้จะไม่อยากได้

การมองอนาคตอย่างครอบคลุมและชัดเจนขึ้นไม่ใช่เพียงเพื่อ “รู้ล่วงหน้า” แต่ยังต้องถูกนำมาใช้เพื่อ “รู้ทัน” และสร้างทางเลือกในการบริหารจัดการ ส่งเสริมหรือบรรเทา การมองอนาคตจึงต้องคิดอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงปัจจัยรอบด้าน ทั้งที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดเหตุการณ์ เป็นอุปสรรคไม่ให้เกิด และความไม่แน่นอนที่อาจพลิกสถานการณ์ได้ การมองอนาคตมีเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งมีข้อดีข้อด้อยต่างกันไป ภายหลังกนี้มักเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมระดมความคิดภายใต้กระบวนการจัดทำภาพอนาคต ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และช่วยในการออกแบบอนาคตใหม่ร่วมกัน

รายชื่อคณะทำงานสัมภาษณ์จัดเก็บและเรียบเรียง
สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

1. นายอภิชัย ชัยชมภู	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้
2. นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
3. นางระวีพรรณ แก้วเพียงเพ็ญ	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
4. นางกาญจนา แจ่มมินทร์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
5. นางสาวสุพัตรา บุญถึง	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
6. นายบัญชา ดวงดีแก้ว	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
7. นายสมสิน ไชยรัตน์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
8. นางสาวสุภาพ ป้อมมะลัง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

พิมพ์ที่ บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด 70 ถ.ราชบพิธ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กทม. 10200
โทร. 0-2222-5555, 0-2221-9781 โทรสาร 0-2221-6433 นายยอดยิ่ง โสภณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2558
E-mail Address : borpitt@hotmail.co.th

“ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะว่าถ้า
คนใดทำหน้าที่เฉพาะของตัวเอง
โดยไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกงานจะต้อง
พาดพิงกันจะต้องเกี่ยวโยงกัน
ฉะนั้นแต่ละคนจะต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ”

พระราช ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ คณะบุคคลต่าง ๆ
ที่เข้าเฝ้าฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๓

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทร./โทรสาร 0-2221-5958
<http://www.stabundamrong.go.th>